

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “ศึกษาการบริหารจัดเก็บค่าน้ำ”
(ภาคผนวก เล่มที่ 1)

โดย

รศ.ดร.ชูชีพ พิพัฒน์ศิริ
และคณะ

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “ศึกษาการบริหารจัดเก็บค่าน้ำ”

คณะผู้วิจัย

สังกัด

1. รศ.ดร.ฐิษฐ์ พิพัฒน์ศิริ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. ผศ.ดร.ศุภชาติ สุขารมณ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. รศ.ดร.กอบเกียรติ ผ่องพุดิ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4. นายวิรัตน์ ขาวอุปถัมภ์	กรมชลประทาน
5. นายทวีวงศ์ เทียนเสรี	กรมชลประทาน

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
ชุดโครงการ วิจัยด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

สารบัญภาคผนวก

หน้า

เล่มที่ 1

ภาคผนวก ก. ข้อมูลพื้นฐานของโครงการชลประทานที่ศึกษา และโครงการชลประทานที่ศึกษา

โครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบ	ก-01-1
โครงการอ่างเก็บน้ำดอกกราย	ก-02-1
โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำพระเพลิง	ก-03-1
โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาโดนน้อย	ก-04-1
โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาน้ำอุ้น	ก-05-1
โครงการพัฒนาลุ่มน้ำคลองจำไทร-หอยโข่ง และโครงการพัฒนาลุ่มน้ำคลองหลา	ก-06-1

เล่มที่ 2

โครงการอ่างเก็บน้ำปาพะยอม และฝายบ้านพร้าว	ก-07-1
โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่แฝก-แม่จิด	ก-08-1
โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่วัง-กิวลม	ก-09-1
โครงการอ่างเก็บน้ำยางชุม	ก-10-1
โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว	ก-11-1
โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพชรบุรี	ก-12-1

สารบัญภาคผนวก (ต่อ)

	หน้า
เล่มที่ 3	
ภาคผนวก ข. ข้อมูลต้นทุนการจัดหาน้ำของโครงการชลประทานที่ศึกษา	ข-1
ภาคผนวก ค. จำนวนโครงการชลประทานที่ประกาศทางน้ำชลประทาน และออกกฎกระทรวงเพื่อเรียกเก็บค่าชลประทานตาม พรบ. การชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2518	ค-1
ภาคผนวก ง. การประกาศทางน้ำชลประทาน (ประกาศกฎกระทรวง และกฎกระทรวง)	ง-1
ภาคผนวก จ. เอกสารประกอบการบรรยาย : หลักสูตร เงินทุนหมุนเวียน เพื่อการชลประทาน	จ-1
ภาคผนวก ฉ. แบบสอบถาม	ฉ-1

ภาคผนวก ก.

ข้อมูลพื้นฐานของโครงการชลประทานที่ศึกษา และโครงการชลประทานที่ศึกษา

โครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบ (01)

โครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบ (01)

1. ประวัติความเป็นมาของโครงการ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริ เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2525 ให้กรมชลประทานโดยสำนักงานชลประทานที่ 9 จัดหาแหล่งน้ำสำรองให้กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ และกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ ที่ตั้งขึ้นใหม่ในเขต อำเภอสระแก้ว (เดิมเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดปราจีนบุรี) และจัดหาน้ำให้ราษฎรที่อยู่ในเขตบริเวณใกล้เคียงเขาสามสิบ เพื่อการเกษตรกรรมด้วย ดังนั้นสำนักงานชลประทานที่ 9 จึงได้วางแผนงานก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบขึ้น โดยมีระยะเวลาในการก่อสร้าง 3 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2527 ก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2529 (โครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบ, 2530)

2. วัตถุประสงค์โครงการ

1. ใช้เป็นแหล่งน้ำสำรองให้กับกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์และกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์
2. จัดหาน้ำให้ราษฎรเขตบริเวณใกล้เคียงเพื่ออุปโภค-บริโภค
3. เพื่อส่งน้ำให้พื้นที่การเกษตร 2,680 ไร่
4. บริเวณอ่างเก็บน้ำสามารถใช้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลา
5. เป็นสถานพักผ่อนหย่อนใจ

3. สถานที่ตั้งของโครงการ

โครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบ ตั้งอยู่ที่ตำบลเขาสามสิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว ระบุว่า 5436 II พิกัด 48 PSA 947129 มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลคลองหินปูน อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลท่าเกวียน อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว และทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลเขาฉกรรจ์ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว ดังแผนที่แสดงอาณาเขตในหัวข้อลักษณะทางวิศวกรรมของโครงการ

4. ลักษณะพื้นที่โครงการ

ลักษณะบริเวณอ่างเก็บน้ำ เป็นภูเขา มีลักษณะสูงชันล้อมรอบ มีลำน้ำเดิมคือ คลองสามสิบ ซึ่งน้ำไม่ไหลตลอดปี มีปริมาณน้ำน้อยในฤดูแล้ง ส่วนในฤดูฝนน้ำจะเกิดน้ำหลากเป็นบริเวณกว้าง แต่เป็นเฉพาะชั่วคราวระยะเวลาหลังจากฝนตกหนักเท่านั้น เนื่องจากตัวคลองมีความกว้างประมาณ 3-4 เมตร และลึกประมาณ 1.50-2.00 เมตร ในเขตบริเวณใกล้กับลำน้ำธรรมชาติจะเป็นนาข้าวบางส่วน ในเขตพื้นที่โครงการฯ ส่วนใหญ่เป็นนาข้าวและพืชไร่ ลักษณะทั่วไปของดินบริเวณโครงการฯ เป็นดินเหนียวปนลูกรัง และมีหินปนเป็นบางส่วน

5. การใช้ประโยชน์จากน้ำชลประทานและที่ดินในเขตพื้นที่ชลประทาน

พื้นที่เพาะปลูกในเขตโครงการเป็นพื้นที่การเกษตร 2,680 ไร่ มีการจัดรูปที่ดินแบ่งเป็นแปลงเพาะปลูกแปลงละ 10 ไร่ อยู่ทั้งสองฝั่งของคลองสามสิบ พื้นที่ที่อยู่อาศัยจัดให้อยู่รวมกลุ่มกัน 1 ครีวเรือนต่อ 1 แปลง แปลงละ 1 ไร่ พื้นที่ที่อยู่อาศัยทั้งหมดอยู่ทางฝั่งขวาของคลองสามสิบ

แต่จากวัตถุประสงค์หลักของโครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบ การส่งน้ำของโครงการส่วนใหญ่เป็นการส่งน้ำให้กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ ค่ายโพธิ์ระยอเดช เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค และมีการส่งน้ำบางส่วนช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูก เกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่เขตจัดรูปที่ดินจะทำนาเฉพาะในฤดูฝน ส่วนในฤดูแล้งเกษตรกรส่วนใหญ่จะปล่อยพื้นที่ให้ว่างเปล่าไม่มีการเพาะปลูก เนื่องจากขาดแคลนน้ำ

6. ศักยภาพของโครงการ

โครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบต้องสำรองน้ำให้แก่ค่ายทหารเพื่อการอุปโภคบริโภคในฤดูแล้ง ดังนั้นจึงไม่มีน้ำเพียงพอที่จะส่งให้เกษตรกรเพื่อใช้ในการเพาะปลูก ทั้งนี้เนื่องมาจากวัตถุประสงค์เริ่มแรกของโครงการฯ ที่สร้างขึ้นเพื่อความมั่นคงมิได้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการเพาะปลูก ในฤดูแล้งจึงมีปริมาณน้ำไม่เพียงพอที่จะส่งน้ำช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกได้

7. ลักษณะทางวิศวกรรมของโครงการชลประทาน

โครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบ เป็นโครงการชลประทานประเภทกักเก็บน้ำ ส่วนประกอบของโครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบ ประกอบด้วย แหล่งน้ำต้นทุนคืออ่างเก็บน้ำคลองสามสิบ ส่วนระบบส่งน้ำเป็นระบบท่อส่งน้ำรับน้ำจากอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบ ระบบท่อส่งน้ำประกอบด้วย 3 ท่อส่งน้ำหลัก คือ (1) ท่อระบายทั้งฝั่งซ้ายของตัวเขื่อน (2) ท่อระบายฝั่งขวาของตัวเขื่อน ทำหน้าที่ส่งน้ำและควบคุมปริมาณน้ำในการใช้น้ำของพื้นที่ฝั่งซ้ายและฝั่งขวาของโครงการ และ (3) ท่อที่ส่งน้ำให้กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์และกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ ซึ่งอยู่บริเวณท้ายพื้นที่โครงการ ระบบกระจายน้ำจากท่อส่งน้ำทั้งฝั่งซ้ายและฝั่งขวา จะมีการกระจายน้ำเข้าสู่รางคอนกรีตรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า รางคอนกรีตที่รับน้ำจากท่อส่งน้ำนี้ลาดเลาไปตามความลาดเอียงของพื้นที่ ดังภาพที่ 1.01 เพื่อที่จะสามารถกระจายน้ำเข้าสู่พื้นที่รับน้ำทุกแปลงได้อย่างทั่วถึง ดังรายละเอียดในข้อมูลพื้นฐานของโครงการฯ ส่วนการส่งน้ำให้กับพื้นที่อยู่อาศัยที่มีการจัดรูปที่ดินไว้ทางพื้นที่ฝั่งขวาของโครงการจะมีระบบท่อส่งน้ำรับน้ำจากท่อส่งน้ำฝั่งขวาเข้าสู่พื้นที่ทุกแปลง

7.1 ห้วยงาน

เขื่อนกักเก็บน้ำ เป็นเขื่อนดินโดยทำการก่อสร้างตัวทำนบดินปิดกั้นลำคลองสามสิบ ลาดทำนบด้านท้ายน้ำมีความลาด 1:2.5 ลาดทำนบด้านเหนือน้ำมีความลาด 1:3 มีสันเขื่อนยาว 1,180 เมตร ความสูงของสันเขื่อนสูงสุด 14.00 เมตร ความกว้างสันเขื่อน 6.0 เมตร

อ่างเก็บน้ำ มีพื้นที่รับน้ำฝน 12.50 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ผิวอ่างเก็บน้ำที่ระดับสูงสุด 1.6 ตารางกิโลเมตร ปริมาณน้ำที่ไหลลงอ่างเก็บน้ำเฉลี่ย 5.7 ล้านลูกบาศก์เมตร มีความจุที่ระดับน้ำสูงสุด 7.0 ล้านลูกบาศก์เมตร ความจุที่ระดับเก็บกัก 5.70 ล้านลูกบาศก์เมตร ความจุที่ระดับน้ำต่ำสุด 45 ล้านลูกบาศก์เมตร

อาคารประกอบที่ห้วยงาน ประกอบด้วย

1. ทางระบายน้ำสันแบบช่องเปิด สันระบายน้ำสัน กว้าง 21.50 เมตร ตัวอาคารยาวประมาณ 317.40 เมตร ตั้งอยู่ที่ กม. 1+175

2. ท่อระบายน้ำ มี 2 แห่ง คือ

2.1 ท่อระบายน้ำฝั่งขวา ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.40 เมตร จำนวน 2 ท่อ
ตัวอาคารยาว 76.00 เมตร จำนวน 1 แห่ง ตั้งอยู่ที่ กม. 0+400 ของตัวทำนบกิน

2.2 ท่อระบายน้ำฝั่งซ้าย ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.40 เมตร จำนวน 1 ท่อ
ตัวอาคารยาว 76.00 เมตร จำนวน 1 แห่ง ตั้งอยู่ที่ กม. 0+920 ของตัวทำนบกิน

7.2 ระบบท่อส่งน้ำ

1. ท่อส่งน้ำฝั่งขวา

1.1 ท่อส่งน้ำไปยังค่ายทหาร ที่บ้านหนองนกเขา ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.40 เมตร เป็นท่อ คอนกรีต (A/C) ความยาว 16+728 กิโลเมตร ซึ่งแนวท่อส่งน้ำมีถนนลูกรังผิวจราจรกว้าง 4.00 เมตร เลียบแนวท่อ และปลายท่อมียบ่อบักน้ำ

1.2 ท่อส่งน้ำเพื่อการเกษตร ความยาวทั้งหมด 2+940 กิโลเมตร มี 4 ขนาด ดังนี้

1.2.1 ท่อคอนกรีต ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.40 เมตร จาก กม. 0+000 ถึง กม. 1+940 ความยาว 1,940 เมตร

1.2.2 ท่อคอนกรีต ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.30 เมตร จาก กม. 1+940 ถึง กม. 2+550 ความยาว 610 เมตร

1.2.3 ท่อคอนกรีต ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.25 เมตร จาก กม. 2+550 ถึง กม. 2+805 ความยาว 255 เมตร

1.2.4 ท่อคอนกรีต ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.15 เมตร จาก กม. 2+805 ถึง กม. 2+940 ความยาว 135 เมตร

2. ท่อส่งน้ำฝั่งซ้าย ความยาวทั้งหมด 4+030 กิโลเมตร มี 2 ขนาด ดังนี้

2.1 ท่อคอนกรีต ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.40 เมตร จาก กม. 0+000 ถึง กม. 3+124 ความยาว 3,124 เมตร

2.2 ท่อคอนกรีต ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.30 เมตร จาก กม. 3+124 ถึง กม. 4+030 ความยาว 906 เมตร

7.3 ระบบรางส่งน้ำ

รางส่งน้ำเป็นรางคอนกรีตเสริมเหล็กรูปหน้าตัดสี่เหลี่ยมผืนผ้า รับน้ำจากท่อส่งน้ำฝั่งซ้าย และฝั่งขวาของพื้นที่โครงการเพื่อกระจายน้ำเข้าสู่เพาะปลูกพื้นที่แต่ละแปลง แต่ละแปลงจะได้รับน้ำจากท่อจ่ายน้ำจากรางส่งน้ำ โดยจากการจัดรูปที่ดินพื้นที่เกษตรกรรมแต่ละแปลงมีพื้นที่ประมาณ 10 ไร่

1. รางส่งน้ำฝั่งซ้าย มีรางส่งน้ำสายหลักอยู่ 7 สาย มีความยาวรวม 11,538 เมตร มีจำนวนท่อจ่ายน้ำเข้าสู่แปลงเกษตร 120 แห่ง

2. รางส่งน้ำฝั่งขวา มีรางส่งน้ำสายหลักอยู่ 6 สาย มีความยาวรวม 4,316 เมตร มีจำนวนท่อจ่ายน้ำเข้าสู่แปลงเกษตร 73 แห่ง

3. อาคารบังคับน้ำที่สำคัญในรับรางส่งน้ำ คือ อาคารทดน้ำ (Check Structure) 52 แห่ง ท่อลอด (Culvert) 52 แห่ง ท่อส่งน้ำเข้านา (Farm Turn-out) 32 แห่ง

7.4 การจัดสรรน้ำและส่งน้ำ

การจัดสรรน้ำชลประทานของโครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบ วิธีการส่งน้ำเป็นแบบอาศัยแรงโน้มถ่วงของโลก (Gravity) โดยมีท่อระบายปากคลอง (Head Pipe Regulator) ท่อขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.40 เมตร จำนวน 3 ท่อ คือท่อส่งน้ำฝั่งซ้ายและฝั่งขวาของโครงการ และท่อส่งน้ำที่ส่งน้ำไปให้ทหาร โดยรางส่งน้ำลักษณะเป็นคอนกรีตรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ารับน้ำจากท่อส่งน้ำทั้งท่อส่งน้ำฝั่งซ้ายและท่อส่งน้ำฝั่งขวาทั้งสองฝั่งของโครงการลัดเลาะเข้าสู่แปลงเพาะปลูกได้ทั่วถึงทุกแปลง โดยรางส่งน้ำที่ส่งน้ำทางฝั่งซ้ายของพื้นที่โครงการมีความยาวทั้งสิ้น 11,538 เมตร ส่งน้ำให้แปลงเพาะปลูกทั้งหมด 120 แปลง และรางส่งน้ำที่ส่งน้ำทางฝั่งขวาของพื้นที่โครงการมีความยาวทั้งสิ้น 4,316 เมตร ส่งน้ำให้แปลงเพาะปลูกทั้งหมด 73 แปลง โดยแต่ละแปลงส่งน้ำได้ทำการจัดสรรที่ดินใหม่จากสภาพที่ดินเดิมโดยแต่ละแปลงจะถูกจัดสรรให้มีพื้นที่ประมาณ 10 ไร่ โดยมีท่อจ่ายน้ำรับน้ำจากรางส่งน้ำเข้าสู่พื้นที่แต่ละแปลง การสูญเสียน้ำเนื่องจากการส่งน้ำสู่พื้นที่เพาะปลูกจึงไม่มากนัก จึงทำให้ประสิทธิภาพในการส่งน้ำค่อนข้างดี การส่งน้ำให้พื้นที่เพาะปลูกสามารถแบ่งการส่งน้ำได้เป็น 2 ช่วงคือมีการส่งน้ำสำหรับการปลูกข้าวในฤดูฝน และการปลูกพืชไร่ในฤดูแล้ง

การเพาะปลูกข้าวในฤดูฝน การส่งน้ำสามารถสามารถส่งน้ำด้วยวิธีส่งน้ำแบบตลอดเวลาตามความต้องการเนื่องจากมีปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบมีมากเพียงพอที่จะจัดส่งให้แก่พื้นที่โครงการได้ โดยส่งผ่านท่อส่งน้ำฝั่งซ้ายและฝั่งขวาซึ่งมีรางส่งน้ำรับน้ำจากท่อส่งน้ำกระจายสู่แปลงเพาะปลูกทุกแปลง

การปลูกพืชไร่ในฤดูแล้ง มีการปลูกบางพื้นที่โดยมีการปลูกแบบรวมกลุ่มเนื่องจากสภาพพื้นที่ไม่เหมาะสม การส่งน้ำจึงสามารถจัดส่งไปในเส้นรางส่งน้ำที่มีการเพาะปลูกซึ่งเป็นการลดการสูญเสียเนื่องจากการลำเลียงน้ำ เพราะถ้ามีการเพาะปลูกแบบกระจายไม่เต็มพื้นที่การส่งน้ำต้องส่งไปทุกรางส่งน้ำจะทำให้เกิดการสูญเสียน้ำมากกว่าการรวมพื้นที่เพาะปลูกมาไว้ในรางส่งน้ำบางสายที่มีพื้นที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก

8. การประกาศทางน้ำชลประทานและการเรียกเก็บค่าชลประทาน

โครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบได้ดำเนินการประกาศทางน้ำชลประทานตามมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง โดยขอประกาศทางน้ำชลประทานประเภทที่ 1 ประเภทที่ 2 และ ประเภทที่ 4 ประกาศ ณ วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2541 เพื่อสิทธิในการดูแลไม่ให้ผู้ใดบุกรุกทางน้ำชลประทานของโครงการฯ สำหรับในส่วนของการออกกฎกระทรวงกำหนดทางน้ำชลประทานเพื่อเรียกเก็บค่าชลประทานตามมาตรา 8 นั้น ยังไม่ได้ปฏิบัติ

การที่โครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบ ไม่ได้ดำเนินการขออนุญาตกฎกระทรวงเพื่อเรียกเก็บค่าชลประทานตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ เนื่องจากโครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบเป็นโครงการชลประทานในพระราชดำริ จึงมีวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อส่งน้ำให้ทหาร คือ กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ ค่ายโพธิ์ระยอเดช เพื่อการอุปโภคบริโภคและลำร่อนน้ำไว้ให้แก่ค่ายทหาร สำหรับการส่งน้ำเพื่อกิจกรรมการเกษตรมีเพียงส่วนน้อย กล่าวคือ ทางโครงการจะมีการส่งน้ำให้เฉพาะหมู่บ้านที่มีการจัดรูปที่ดิน ซึ่งมีประมาณ 200 ครัวเรือน ครัวเรือนละ 10 ไร่ สำหรับทำการเกษตร และ 1 ไร่ สำหรับที่อยู่อาศัย (โครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบ, 2530)

9. การขอใช้ทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทานของโครงการ

ที่ผ่านมาทางหัวหน้าโครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบยังไม่ทราบว่าสามารถขอใช้เงินจากกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทานได้ ต่อมา มีการจัดประชุมเมื่อปี พ.ศ. 2542 เกี่ยวกับขั้นตอนในการประกาศทางน้ำชลประทานและการออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดทางน้ำชลประทานเพื่อเรียกเก็บค่าชลประทาน ทางส่วนกลางได้แจ้งให้แต่ละโครงการฯ ทราบว่าสามารถขอใช้เงินจากกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทานได้ ซึ่งทางโครงการจะดำเนินการขอใช้เงินดังกล่าวต่อไป

10. กลุ่มผู้ใช้น้ำ

จากการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเมื่อวันที่ 21-21 มีนาคม 2543 กลุ่มผู้ใช้น้ำในเขตโครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบ มีประวัติ ความเป็นมา สาเหตุการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ การบริหารงาน การดำเนินการและปัญหาอุปสรรค ดังนี้

10.1 ลักษณะของกลุ่มผู้ใช้น้ำ

กลุ่มผู้ใช้น้ำในโครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบเป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นโดยหน่วยงานราชการ กำหนดให้ปลัดอำเภอ พัฒนาการประจำตำบล เกษตรตำบล ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบและเจ้าหน้าที่ชลประทานเป็นผู้ประสานงาน และส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำขึ้น

10.2 ภูมิหลังการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ

เดิมพื้นที่ในเขตโครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบเป็นพื้นที่สีชมพู พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริให้สร้างโครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบขึ้นด้วยเหตุผลทางด้านความมั่นคง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งน้ำให้แก่กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ (ค่ายโพธิ์สามต้น) เพื่อใช้ในการอุปโภคและบริโภค พร้อมทั้งจัดสรรน้ำส่วนหนึ่งให้แก่ราษฎรเพื่อใช้ในการเกษตรกรรมและอุปโภคบริโภค การก่อสร้างอ่างเก็บน้ำทำให้พื้นที่ของราษฎรต้องถูกน้ำท่วม จึงต้องมีการจัดรูปที่ดิน โดยมีการจัดตั้งหมู่บ้าน กำหนดให้มีพื้นที่อยู่อาศัยพร้อมสาธารณูปโภคครัวเรือนละ 1 ไร่ และจัดสรรพื้นที่ทำการเกษตรที่มีรางส่งน้ำชลประทานเข้าถึงทุกแปลงในอัตราครัวเรือนละ 10 ไร่ แต่เนื่องจากปริมาณน้ำต้นทุนมีน้อยและน้ำต้องถูกจัดสรรไปเพื่อการอุปโภคบริโภคของข้าราชการทหารและราษฎรในหมู่บ้าน ก่อให้เกิดปัญหาความขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง การจัดการน้ำสำหรับเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตรมีปัญหาระหว่างผู้อยู่ต้นรางส่งน้ำกับบริเวณปลายรางส่งน้ำเกิดการแย่งน้ำและขโมยน้ำขึ้น การบำรุงรักษาและดูแลระบบส่งน้ำไม่ได้รับความร่วมมือจากราษฎรผู้ใช้น้ำเท่าที่ควร ทำให้ไม่สามารถนำน้ำที่มีอยู่ในปริมาณที่น้อยมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ทางหน่วยงานราชการได้เข้ามาส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำขึ้น ภายใต้ชื่อ "กลุ่มผู้ใช้น้ำคลองสามสิบ" ในปี 2542

10.3 วัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ

1. ออกข้อกำหนดของกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อวางแผนทางการบริหารการใช้น้ำ
2. การออกข้อกำหนดของกลุ่มผู้ใช้น้ำทั้งหมด และสมาชิกมีหน้าที่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของกลุ่มผู้ใช้น้ำ
3. กำหนดเกณฑ์ในการบำรุงรักษาซ่อมแซมและปรับปรุงโครงการฯ ให้อยู่ในสภาพดีอยู่เสมอ
4. ประสานงานกับหน่วยส่งเสริมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

10.4 โครงสร้างของกลุ่มผู้ใช้น้ำ

กลุ่มผู้ใช้น้ำโครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบมีจำนวนสมาชิกทั้งหมดประมาณ 200 ครอบครัว การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มของเกษตรกรผู้ใช้น้ำมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการใช้น้ำจากโครงการฯ ที่มีอยู่จำกัด อย่างไรก็ตามก็มีเกษตรกร 15-23 ครอบครัว ที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรผู้ใช้น้ำมีภูมิลำเนาอยู่ที่ยื่นแต่เขาพื้นที่ทำการเกษตรจากเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่โครงการฯ ส่วนเจ้าของพื้นที่ดังกล่าวได้เข้าไปหางานทำในกรุงเทพฯ โครงสร้างการบริหารของกลุ่มผู้ใช้น้ำในโครงการฯ ประกอบด้วย กรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำบริหารกลุ่ม โดยกรรมการที่ปรึกษาประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการ ได้แก่ ปลัดอำเภอผู้ประสานงานประจำตำบล พัฒนาการประจำตำบล เกษตรตำบล ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามสิบ ส่วนคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำบริหารกลุ่มประกอบด้วยเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่โครงการฯ ได้แก่ ประธานกลุ่ม 1 คน รองประธานกลุ่ม 1 คน กรรมการกลุ่ม 11 คน โดยที่กรรมการกลุ่ม 6 คน ได้แก่ นายทะเบียน เจริญญิก ผู้แทนคลองฝั่งซ้าย ผู้แทนคลองฝั่งขวา เลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการ ต้องทำหน้าที่อื่นด้วย

10.5 การคัดเลือกประธาน รองประธานกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ

การตั้งคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำ หมู่ที่ 4 ตำบล เขาฉกรรจ์ ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำจะได้รับการเลือกโดยมติของสมาชิกในกลุ่มโดยวิธีลงคะแนน มีวาระในการทำงาน 2 ปี

10.6 หน้าที่ของประธานและรองประธานกลุ่ม

ประธานและรองประธานกลุ่มจะมีหน้าที่

1. ประสานงานกับโครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบ ในเรื่องปริมาณความต้องการใช้น้ำและช่วงเวลาที่ต้องการใช้น้ำของเกษตรกร
2. ดูแลสมาชิกในกลุ่ม ใกล้เคียงปัญหาข้อพิพาทในเรื่องการใช้น้ำระหว่างสมาชิกในกลุ่ม
3. ดูแลและบำรุงรักษารางส่งน้ำในพื้นที่ที่รับผิดชอบ รวมทั้งจัดประชุมนัดหมายสมาชิกภายในกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนา ดูแลและบำรุงรักษารางส่งน้ำ

10.7 การบริหารงานของกลุ่มผู้ใช้น้ำ

10.7.1 การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ

จากการสอบถามเกษตรกรจำนวน 52 ราย พบว่าเกษตรกรจำนวน 47 ราย เป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ใช้น้ำ เนื่องจากเกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรติดกับรางส่งน้ำ และได้ใช้น้ำจากรางส่งน้ำนั้น ๆ การเข้าเป็นสมาชิกเกษตรกรต้องแสดงหลักฐานกรรมสิทธิ์ในพื้นที่เพื่อแสดงว่าเกษตรกรมีพื้นที่ติดกับรางส่งน้ำจริง พร้อมทั้งลงนามในที่ประชุมของกลุ่มผู้ใช้น้ำ การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำไม่เสียค่าใช้จ่ายแรกเข้า เกษตรกร 5 รายที่เหลือที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำเนื่องจากมีแหล่งน้ำในพื้นที่ของตนเองและมีความประสงค์จะใช้น้ำจากแหล่งน้ำของตนเอง แม้ว่าเกษตรกรจะมีพื้นที่ติดกับรางส่งน้ำ

10.7.2 การบริหารงานภายในกลุ่มผู้ใช้น้ำ

ประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำจะเป็นผู้รวบรวมความต้องการใช้น้ำจากสมาชิกในกลุ่มและทำเรื่องขอให้น้ำจากโครงการฯ และประธานกลุ่มจะเป็นผู้เข้าร่วมประชุมกับทางโครงการฯ เพื่อรับฟังคำชี้แจงเกี่ยวกับแผนการส่งน้ำของโครงการฯ จากนั้นประธานกลุ่มจะเป็นผู้ชี้แจงในประเด็นที่ได้รับทราบมาจากการประชุมโครงการฯ ให้แก่สมาชิกรับทราบพร้อมทั้งนัดหมายสมาชิกในกลุ่มเพื่อร่วมกันทำความสะอาดรางส่งน้ำก่อนที่จะมีการส่งน้ำมาจากคลองชลประทานของโครงการฯ และมีการวางแผนจัดสรรน้ำภายในกลุ่มของตนเอง โดยมีหัวหน้ารางส่งน้ำเป็นผู้ประสานงานกับสมาชิกเพื่อจัดสรรน้ำให้แก่สมาชิกที่อยู่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

10.7.3 ค่าบริการการบริหารการใช้น้ำ

สมาชิกของกลุ่มจะต้องจ่ายค่าบริการการบริหารการใช้น้ำเป็นจำนวนเงิน 100 บาทต่อปี ซึ่งอัตราดังกล่าวถูกกำหนดมาจากมติของที่ประชุมกลุ่มผู้ใช้น้ำ โดยเงินค่าบริการการบริหารการใช้น้ำที่จัดเก็บมาได้จะนำมาใช้ในการทำความสะอาดและพัฒนารางส่งน้ำ โดยใช้เป็นค่าจ้างแรงงานทำความสะอาดรางส่งน้ำ ซ่อมแซมหญ้า รวมทั้งซื้อวัสดุในการซ่อมแซมบำรุงรักษารางส่งน้ำ

10.7.4 กิจกรรมที่สมาชิกกลุ่มต้องปฏิบัติ

ปัจจุบัน (มี.ค. 2543) สมาชิกกลุ่มมีหน้าที่ให้ความร่วมมือในการทำทำความสะอาดซ่อมแซมและบำรุงรักษารางส่งน้ำ ก่อนที่จะมีการส่งน้ำจากโครงการฯ มีสมาชิกใดไม่ต้องการเข้าร่วมในการทำทำความสะอาดพัฒนารางส่งน้ำ สามารถเลือกที่จะจ่ายเงินค่าบริการการบริหารการใช้น้ำให้แก่กลุ่มได้ โดยกลุ่มผู้ใช้น้ำจะนำเงินที่เก็บได้ดังกล่าวไปใช้ในการจัดจ้างแรงงานเพื่อมาพัฒนารางส่งน้ำ

10.7.5 ผลการปฏิบัติงานของกลุ่มผู้ใช้น้ำ

จากการสอบถามเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ 47 ราย ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของกลุ่มผู้ใช้น้ำที่เกษตรกรเป็นสมาชิกอยู่ พบว่าเกษตรกร 28 ราย ให้ความคิดเห็นว่ากลุ่มผู้ใช้น้ำที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ในปัจจุบันปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากสมาชิกสามารถมีน้ำใช้อย่างเพียงพอตามความต้องการ มีความสามัคคีภายในกลุ่มสมาชิกให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และก่อให้เกิดความเป็นระเบียบในการใช้น้ำ แต่เกษตรกร 18 รายที่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำให้ความคิดเห็นว่ากลุ่มผู้ใช้น้ำที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ในปัจจุบันปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ดี เนื่องจากกลุ่มผู้ใช้น้ำไม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานเนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากสมาชิก เกิดปัญหาการแย่งน้ำกันระหว่างสมาชิกที่อยู่ต้นรางส่งน้ำและสมาชิกที่อยู่ปลายรางส่งน้ำ สมาชิกได้รับน้ำไม่ทั่วถึง ซึ่งเกษตรกร 15 ราย ให้ความคิดเห็นว่าถึงแม้ว่าการปฏิบัติงานของกลุ่มยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ดีแต่กลุ่มผู้ใช้น้ำยังควรที่จะมีต่อไป เนื่องจากคิดว่าการมีกลุ่มผู้ใช้น้ำจะก่อให้เกิดความเป็นระเบียบในการใช้น้ำได้ และจะได้มีตัวแทนในการดูแลเปิดปิดน้ำเพื่อให้สมาชิกได้รับน้ำอย่างทั่วถึง แต่เกษตรกร 3 ราย ให้ความคิดเห็นว่าการปฏิบัติงานของกลุ่มยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ดีและไม่ควรกลุ่มผู้ใช้น้ำ โดยให้ความคิดเห็นว่าการมีกลุ่มผู้ใช้น้ำหรือไม่มีกลุ่มก็ไม่มี ความแตกต่างกัน และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น 1 ราย โดยสมาชิกให้ความคิดเห็นว่ากลุ่มผู้ใช้น้ำ ควรปรับปรุงให้มีการจัดตั้งกฎระเบียบขึ้นมาใช้บังคับสมาชิก และจัดรอบเวรการรับน้ำในแต่ละสายรางส่งน้ำ เพิ่มจำนวนคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำให้มากขึ้นเพื่อที่จะช่วยสอดส่องดูแลให้สมาชิกปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ได้มีการจัดตั้งขึ้น นอกจากนี้ควรมีการเชิญเจ้าหน้าที่ชลประทาน และส่วนราชการมาให้คำแนะนำและจัดอบรมทางวิชาการขึ้น

10.7.6 ปัญหาและอุปสรรคการใช้น้ำ

จากการสอบถามเกษตรกร 52 ราย พบว่า มีเกษตรกร 23 ราย ไม่มีปัญหาการใช้น้ำ เกษตรกรได้รับน้ำอย่างเพียงพอเมื่อมีความต้องการใช้น้ำ อีกทั้งเกษตรกรบางรายมีแหล่งเก็บกักน้ำในพื้นที่ของตนเองทำให้ไม่มีปัญหาจากการใช้น้ำ แต่เกษตรกรจำนวน 27 ราย มีอุปสรรคและปัญหาในการใช้น้ำ เนื่องจากได้รับน้ำไม่เพียงพอ ความแรงของน้ำมีน้อย มีการแย่งน้ำกันใช้ระหว่างสมาชิก และพื้นที่ของเกษตรกรบางรายอยู่ในเขตพื้นที่สูงทำให้น้ำไม่สามารถส่งไปถึงพื้นที่ทำการเกษตร ต้องใช้วิธีการสูบน้ำเข้าพื้นที่ของตนเอง ส่วนเกษตรกร 2 ราย ไม่ออกความคิดเห็นในประเด็นนี้

10.8 ความคิดเห็นของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ

10.8.1 ความต้องการใช้น้ำและหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดหาแหล่งน้ำ

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ ถึงความคิดเห็นของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำในประเด็นของความต้องการแหล่งน้ำ และ/หรือ ระบบส่งน้ำ พบว่า มีคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำจำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 83.33 ต้องการทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ และคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำกลุ่มจำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.67 ต้องการเฉพาะแหล่งน้ำ โดยผู้ใช้น้ำเป็นผู้จัดหาระบบส่งน้ำเอง ดังแสดงในตารางที่ 1.01

ตารางที่ 1.01 ความต้องการแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำในอนาคต

ความพึงประสงค์	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
จัดหาเฉพาะแหล่งน้ำ โดยผู้ใช้น้ำจัดหาระบบส่งน้ำเอง	1	16.67
จัดหาเฉพาะระบบส่งน้ำ	0	0.00
จัดหาทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ	5	83.33
ไม่ต้องการทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ	0	0.00
รวมคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำกลุ่มทั้งสิ้น	6	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

การจัดหาแหล่งน้ำ และ/หรือ ระบบส่งน้ำ คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหน่วยงานที่ควรทำหน้าที่จัดหาพร้อมทั้งดูแลแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำควรเป็นกรมชลประทาน และมีคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำบางส่วนเสนอให้กลุ่มผู้ใช้น้ำ เป็นผู้จัดหาและดูแลกันเอง นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำบางส่วนที่เสนอให้เป็นหน่วยงานอื่น เช่น ให้องค์การบริหารส่วนตำบล (อ.บ.ต.) เป็นต้น

10.8.2 ความยินดีจ่ายค่าชลประทาน

หากมีการจัดหาแหล่งน้ำ และ/หรือ ระบบส่งน้ำตามที่คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำต้องการแล้ว คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำมีความคิดเห็นในการจ่ายค่าชลประทาน ดังนี้ คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.67 ไม่ยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน แต่มีคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 83.33 ที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน โดยมีรูปแบบในการจ่ายค่าชลประทานเป็นเงินสดทั้ง 5 ราย ดังแสดงในตารางที่ 2.01

นอกจากนี้คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทานยังได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการชำระค่าชลประทาน โดยคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำส่วนใหญ่ต้องการที่จะชำระโดยตรงกับพนักงานจัดเก็บ และมีคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ 1 รายได้เสนอวิธีชำระค่าชลประทานในรูปแบบอื่น คือ ชำระค่าชลประทานให้กับหัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำที่สถานที่ทำการกลุ่ม

ตารางที่ 2.01 ความยินดีที่จะจ่ายและลักษณะการจ่ายค่าชลประทาน

ความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เกษตรกรที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน	5	83.33
ลักษณะการจ่ายค่าชลประทาน		
1. เงินสด	5	100.00
- จ่ายเป็นลูกบาศก์เมตร	2	40.00
- จ่ายเป็น บาทต่อไร่ต่อปี	0	0.00
- จ่ายแบบเหมาจ่าย (บาทต่อปี)	3	60.00
- จ่ายเป็น บาทต่อไร่ต่อฤดู	0	0.00
2. ผลผลิตทางการเกษตร	0	0.00
3. อื่น ๆ	0	0.00
เกษตรกรที่ไม่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน	1	16.67
รวม	6	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

10.8.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดเก็บค่าชลประทานและค่าบริการ การบริหารการใช้น้ำ

ความคิดเห็นของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำส่วนใหญ่ที่มีความต้องการแหล่งน้ำ และ/หรือ ระบบส่งน้ำ และมีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน มีความเห็นว่าหน่วยงานที่ควรเข้ามาทำหน้าที่จัดเก็บค่าชลประทาน ควรเป็นกรมชลประทาน โดยให้เหตุผลว่า กรมชลประทานเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดหาแหล่งน้ำและจัดสรรน้ำอยู่แล้วในปัจจุบัน มีความสามารถในการบริหารงานและมีประสิทธิภาพในการให้บริการและเกษตรกรจะได้รับน้ำอย่างเพียงพอสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำบางส่วนให้ความคิดเห็นว่าที่ควรเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อ.บ.ต.) เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับเกษตรกร สามารถติดต่อได้สะดวก หรือให้กลุ่มผู้ใช้น้ำเป็นผู้ทำหน้าที่จัดเก็บค่าชลประทาน โดยให้เหตุผลว่ากลุ่มผู้ใช้น้ำสามารถให้บริการได้ดีมีประสิทธิภาพและสามารถทำการเบิกจ่ายเงินค่าชลประทานที่จัดเก็บมาได้อย่างคล่องตัว

ในส่วนของค่าบริการการบริหารการใช้น้ำคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำมีความยินดีที่จะจ่ายค่าบริการการบริหารการใช้น้ำ 5 ราย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหน่วยงานที่ควรทำหน้าที่ในการจัดเก็บค่าบริการการบริหารการใช้น้ำ ซึ่งคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำส่วนใหญ่คิดว่าหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บค่าบริการการบริหารการใช้น้ำควรเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำ โดยให้ความเหตุผลว่ากลุ่มผู้ใช้น้ำจะให้บริการได้ดีมีประสิทธิภาพ และสามารถได้นำเงินที่เก็บได้มาใช้ในการบริหารงานและนำเงินที่เก็บได้มาหมุนเวียนในกลุ่ม รองลงมาคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำกลุ่มเสนอว่าควรจะเป็นกรมชลประทาน เนื่องจากกรมชลประทานมีประสิทธิภาพในการให้บริการ และเป็นผู้ที่มีหน้าที่จัดสรรน้ำอยู่แล้ว นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำให้ความเห็นว่าจะควรจะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อ.บ.ต.) ที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บค่าบริการการบริหารการใช้น้ำ โดยให้เหตุผลว่า มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเกษตรกร

10.8.4 การตระหนักถึงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน

จากการสอบถามคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ 6 ราย ในเรื่องการรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน และ พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พบว่า คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำส่วนใหญ่ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการชลประทาน กล่าวคือ คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำทั้ง 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.33 ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน และมีคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำกลุ่ม 4 รายคิดเป็นร้อยละ 66.67 ที่ไม่ทราบ ส่วนการรับทราบเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง มีคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำทั้ง 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 100 ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง ดังแสดงในตารางที่ 3.01

ตารางที่ 3.01 การรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการชลประทาน

การรับทราบเกี่ยวกับ	ทราบ		ไม่ทราบ	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
กองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน	2	33.33	4	66.67
พรบ. การชลประทานหลวง	0	0.00	6	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง ที่ได้กำหนดให้มีการจัดเก็บค่าชลประทานสำหรับผู้ใช้น้ำภาคการเกษตรในอัตราไม่เกิน 5 บาทต่อไร่ และนอกภาคเกษตรในอัตรา 0.50 บาทต่อลูกบาศก์เมตร พบว่า คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.67 ให้ความเห็นว่าอัตราค่าชลประทานสำหรับผู้ใช้น้ำภาคการเกษตรที่ได้กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติสูงเกินไปมี คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำจำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.67 คิดว่าอัตราดังกล่าวเหมาะสมแล้ว และคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำจำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.67 คิดว่าอัตราดังกล่าวต่ำเกินไปมี ซึ่งอัตราค่าชลประทานสำหรับผู้ใช้น้ำภาคการเกษตรโดยเฉลี่ยที่คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำคิดว่าเป็นอัตราที่เหมาะสมคืออัตรา 5.50 บาทต่อไร่ ส่วนความคิดเห็นของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำที่มีต่ออัตราค่าชลประทานสำหรับผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตรที่ได้กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติ มีคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ 3 ราย คิดเป็น 50.00 มีความเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราที่เหมาะสมแล้ว และคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ 3 ราย คิดเป็น 50.00 มีความเห็นว่าอัตราดังกล่าวต่ำเกินไป ซึ่งอัตราค่าชลประทาน

สำหรับผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตรโดยเฉลี่ยที่คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำคิดว่าเป็นอัตราที่เหมาะสมคืออัตรา 1.08 บาทต่อลูกบาศก์เมตร ดังแสดงในตารางที่ 4.01 และ ตารางที่ 5.01

ตารางที่ 4.01 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานตาม พรบ. การชลประทานหลวง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชล ประทาน ตาม พรบ. การชล ประทานหลวง	สูงเกินไป		เหมาะสม		ต่ำเกินไป	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ภาคเกษตร (5 บาท/ไร่/ปี)	1	16.67	4	66.67	1	16.67
นอกภาคเกษตร (0.5 บาท/ลูก บาศก์เมตร)	0	0.00	3	50.00	3	50.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

10.8.5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ โครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบ ได้เสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาใช้น้ำของเกษตรกรในโครงการฯ ว่าปัจจุบันการใช้น้ำยังไม่เป็นระเบียบ ปริมาณน้ำมีเกษตรกรได้รับในการทำเกษตรในปัจจุบันยังไม่เพียงพอเนื่องจากปริมาณน้ำบางส่วนต้องถูกจัดสรรไปใช้เพื่อการอุปโภคบริโภค และมีน้ำส่วนหนึ่งที่ต้องจัดสรรไปให้แก่ทหาร เกษตรกรจึงเสนอว่าโครงการฯ ควรจัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเติม และจัดเจ้าหน้าที่ของโครงการฯ ควรเข้ามาควบคุมการใช้น้ำโดยเฉพาะเกษตรกรที่เข้ามาเช่าพื้นที่เพื่อทำการเกษตรซึ่งมีการใช้น้ำอย่างสิ้นเปลือง พร้อมทั้งดูแลจัดสรรน้ำให้เกษตรกรสามารถมีน้ำใช้อย่างเพียงพอและสม่ำเสมอ ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำมีความเห็นว่าการจัดเก็บค่าชลประทานสามารถทำได้ก็ต่อเมื่อมีการปรับปรุงให้มีปริมาณน้ำเพียงพอต่อความต้องการ และอัตราค่าชลประทานจะต้องไม่สูงจนเกินไป โดยเงินค่าชลประทานที่จัดเก็บได้ควรนำมาใช้ในการบริหารและบำรุงรักษา ซ่อมแซม คลอง รางส่งน้ำและอาคารชลประทาน ของโครงการฯ

ตารางที่ 5.01 ความคิดเห็นของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานที่เหมาะสม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทาน	จำนวน (ราย)
ในภาคการเกษตร (บาท/ไร่/ปี)	5
0	0
1.00-5.00	5
6.00-10.00	1
11.00-15.00	0
16.00-20.00	0
มากกว่า 20.00	0
อัตราค่าชลประทานต่ำสุด 3.00	
อัตราค่าชลประทานสูงสุด 10.00	
อัตราค่าชลประทานเฉลี่ย 5.50	
นอกภาคการเกษตร (บาท/ลูกบาศก์เมตร)	6
0.00	0
0.10-0.50	3
0.6-1.00	2
1.10-1.50	0
1.60-2.00	0
มากกว่า 2.00	1
อัตราค่าชลประทานต่ำสุด 0.50	
อัตราค่าชลประทานสูงสุด 3.00	
อัตราค่าชลประทานเฉลี่ย 1.08	

ที่มา จากการสำรวจ, 2543

11. เกษตรกรผู้ใช้น้ำ

จากการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเมื่อวันที่ 21-22 มีนาคม 2543 เกษตรกรผู้ใช้น้ำในเขตโครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบจำนวน 52 ครัวเรือน มีข้อมูลทางเศรษฐกิจ ข้อมูลการเพาะปลูกพืช ข้อมูลลักษณะการใช้น้ำชลประทาน และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน ดังนี้

11.1 ข้อมูลทั่วไป

11.1.1 ลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ใช้น้ำ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรจำนวนทั้งหมด 52 ครัวเรือน มีเกษตรกรจำนวน 47 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 90.38 ของกลุ่มเกษตรกรที่มาให้สัมภาษณ์ทั้งหมด ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก เกษตรกรจำนวน 3 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.77 ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลัก เกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.92 มีอาชีพค้าขายเป็นอาชีพหลักของครัวเรือน และเกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.92 ประกอบอาชีพอื่นที่นอกเหนือจากนี้แต่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้ระบุไว้ในแบบสัมภาษณ์ เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 46,712.16 บาทต่อปี เป็นรายได้จากการทำการเกษตรเฉลี่ยประมาณ 21,980.96 บาทต่อปี รายจ่ายโดยเฉลี่ยของครัวเรือนประมาณ 33,378.36 บาทต่อปี โดยมีรายจ่ายค่าน้ำโดยเฉลี่ยประมาณ 198.08 บาทต่อปี ซึ่งเกษตรกรจำนวน 22 ครัวเรือน มีรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาทต่อเดือน เกษตรกรจำนวน 21 ครัวเรือน มีรายได้อยู่ระหว่าง 2,000-4,999 บาทต่อเดือน เกษตรกรจำนวน 4 ครัวเรือน มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,000-9,999 บาทต่อเดือน เกษตรกรจำนวน 2 ครัวเรือน มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,000-15,999 บาทต่อเดือน และเกษตรกรจำนวน 3 ครัวเรือน มีรายได้อยู่ระหว่าง 16,000-24,999 บาทต่อเดือน (ตารางที่ 6.01 และตารางที่ 7.01)

ตารางที่ 6.01 รายได้และรายจ่ายของครัวเรือน

รายได้ - รายจ่าย	บาทต่อปี
รายได้	
รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน	46,712.16
รายได้เฉลี่ยจากการเกษตร	21,980.96
รายจ่าย	
รายจ่ายโดยเฉลี่ยของครัวเรือน	33,378.36
รายจ่ายค่าใช้น้ำโดยเฉลี่ยของครัวเรือน	198.08

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

ตารางที่ 7.01 ช่วงรายได้เฉลี่ยของเกษตรกร

ช่วงรายได้ (บาทต่อเดือน)	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
0-1,999	22	42.31
2,000-4,999	21	40.38
5,000-9,999	4	7.69
10,000-15,999	2	3.85
16,000-24,999	3	5.77
25,000 ขึ้นไป	0	0.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

11.1.2 การใช้ประโยชน์จากที่ดิน

ลักษณะการใช้ประโยชน์จากที่ดินของเกษตรกรที่มาให้สัมภาษณ์ เกษตรกรมีพื้นที่ถือครองประมาณ 649.25 ไร่ ซึ่งเกษตรกรนำที่ดินเหล่านั้นมาทำการเกษตรโดยเฉลี่ยประมาณ 582.00 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 89.64 ของพื้นที่ถือครองทั้งหมด ใช้เป็นที่อยู่อาศัยประมาณ 52.25 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.05 ของพื้นที่ถือครองทั้งหมด และเป็นพื้นที่ทิ้งร้างว่างเปล่าประมาณ 15.00 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.31 ของพื้นที่ถือครองทั้งหมด นอกจากนี้เกษตรกรบางส่วนยังได้เช่าที่ดินเพื่อนำมาใช้ในการทำการเกษตรประมาณ 80.00 ไร่ ดังแสดงในตารางที่ 8.01

ตารางที่ 8.01 ลักษณะการใช้ประโยชน์จากที่ดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ถือครอง (มีกรรมสิทธิ์)	649.25	100.00
เพื่อการเกษตร	582.00	89.64
ที่อยู่อาศัย	52.25	8.05
ทิ้งร้างว่างเปล่า	15.00	2.31
พื้นที่เช่า (เพื่อการเกษตร)	80.00	100.00
รวม	729.25	-

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

11.1.3 ลักษณะการนำน้ำชลประทานมาใช้ประโยชน์

ลักษณะการนำน้ำเข้าแปลงเกษตรกรรมของเกษตรกรจำนวน 52 ราย มีรายละเอียดดังตารางที่ 9.01

ลักษณะการนำน้ำเข้าที่นา เกษตรกรจำนวน 40 ครัวเรือน ใช้วิธีปล่อยน้ำจากคลองให้ผ่านรางส่งน้ำไหลเข้าแปลงเกษตรกรรม เกษตรกรจำนวน 3 ครัวเรือน ใช้วิธีสูบน้ำจากแปลงเกษตรกรรมได้เลย เกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน ปล่อยน้ำจากคลองผ่านรางส่งน้ำผ่านแปลงเกษตรกรรม แล้วปล่อยให้เข้าพื้นที่ตนเอง และเกษตรกรอีกจำนวน 1 ครัวเรือน ใช้วิธีสูบน้ำจากคลองผ่านรางส่งน้ำผ่านแปลงเกษตรกรรมแล้วปล่อยให้เข้าพื้นที่เกษตรกรรม

ลักษณะการนำน้ำเข้าที่ไร่ เกษตรกรจำนวน 13 ครัวเรือน ใช้วิธีปล่อยน้ำจากคลองผ่านรางส่งน้ำแล้วปล่อยให้ไหลเข้าแปลงได้เลย เกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน ใช้วิธีสูบน้ำจากคลองผ่านรางส่งน้ำผ่านแปลงเกษตรกรรมแล้วปล่อยให้เข้าพื้นที่เกษตรกรรม และเกษตรกรอีกจำนวน 1 ครัวเรือน ใช้วิธีสูบน้ำจากแปลงเกษตรกรรมได้เลย

ลักษณะการนำน้ำเข้าที่ปลูกผัก เกษตรกรจำนวน 2 ครัวเรือน ใช้วิธีปล่อยน้ำจากคลองผ่านรางส่งน้ำให้ไหลเข้าแปลงเกษตรกรรมได้เลย และมีเกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน ใช้วิธีสูบน้ำจากแปลงเกษตรกรรมได้เลย

ลักษณะการนำน้ำเข้าที่สวน เกษตรกรจำนวน 7 ครัวเรือน ใช้วิธีปล่อยน้ำจากคลองผ่านรางส่งน้ำแล้วปล่อยให้ไหลเข้าแปลงเกษตรกรรม เกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน ใช้วิธีสูบน้ำจากคลองผ่านรางส่งน้ำผ่านแปลงเกษตรกรรมแล้วเข้าพื้นที่เกษตรกรรม เกษตรกรจำนวน 2 ครัวเรือน ใช้วิธีสูบน้ำจากแปลงเกษตรกรรมได้เลย และมีเกษตรกรอีก 2 ครัวเรือน ใช้วิธีปล่อยน้ำจากคลองผ่านรางส่งน้ำผ่านแปลงเกษตรกรรมแล้วปล่อยให้ไหลเข้าพื้นที่เกษตรกรรม

ลักษณะการนำน้ำเข้าที่เลี้ยงสัตว์ เกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน ใช้วิธีปล่อยน้ำจากคลองผ่านคูให้ไหลเข้าแปลงเกษตรกรรม และเกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน ใช้วิธีปล่อยน้ำจากคลองผ่านคูและผ่านแปลงเกษตรกรรมแล้วปล่อยให้เข้าพื้นที่เกษตรกรรม

ลักษณะการนำน้ำเข้าที่เลี้ยงสัตว์น้ำ เกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน ใช้วิธีปล่อยน้ำจากคลองผ่านคูให้ไหลเข้าแปลงเกษตรกรรม และเกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน ใช้วิธีสูบน้ำจากแปลงเกษตรกรรม

ตารางที่ 9.01 ลักษณะการนำมามีไว้ในพื้นที่

วิธีการนำมามีในพื้นที่ทำการเกษตร	ที่นา	ที่ไร่	ที่ปลูกผัก	ที่สวน	ที่เลี้ยงสัตว์	ปอเลี้ยงสัตว์น้ำ	อื่นๆ
	จำนวน (ไร่)	จำนวน (ไร่)	จำนวน (ไร่)	จำนวน (ไร่)	จำนวน (ไร่)	จำนวน (ไร่)	จำนวน (ไร่)
สูบน้ำจากแปลงตนเองได้เลย	3	1	1	2	0	1	0
สูบน้ำจากคลอง/คูผ่านแปลงคนอื่นแล้วเข้าพื้นที่ตนเอง	1	1	0	1	0	0	0
ปล่อยน้ำจากคลอง/คูให้ไหลเข้าแปลงได้เลย	40	13	2	7	1	1	0
ปล่อยน้ำจากคลอง/คูผ่านแปลงคนอื่นแล้วเข้าพื้นที่ตนเอง	1	0	0	2	1	0	0
อื่นๆ	0	0	0	0	0	0	0

11.1.4 ความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตร

เกษตรกรต้องการใช้น้ำชลประทานเพื่อการเกษตรมากที่สุดเดือนกรกฎาคม และต้องการน้ำเพื่อการเกษตรน้อยที่สุดในเดือนธันวาคม ดังแสดงในตารางที่ 10.01

ตารางที่ 10.01 ช่วงเวลาความต้องการน้ำเพื่อการเกษตร

เดือน	จำนวนครั้ง
มกราคม	21
กุมภาพันธ์	27
มีนาคม	28
เมษายน	32
พฤษภาคม	59
มิถุนายน	63
กรกฎาคม	65
สิงหาคม	62
กันยายน	50
ตุลาคม	41
พฤศจิกายน	27
ธันวาคม	19

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

11.2 ความคิดเห็นในการจัดเก็บค่าชลประทานของเกษตรกรผู้ใช้น้ำ

11.2.1 การจัดเก็บค่าชลประทาน

ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน มีเกษตรกรจำนวน 27 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 51.92 เห็นด้วยในการจัดเก็บค่าชลประทาน เนื่องจากเกษตรกรจะได้นำน้ำมาใช้ได้อย่างประหยัดและมีระเบียบ นอกจากนี้จะเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระรัฐบาล และเกษตรกรอีกจำนวน 25 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 48.08 ไม่เห็นด้วยกับการจัดเก็บค่าชลประทาน ทั้งนี้เนื่องจากโครงการนี้เป็นโครงการพระราชดำริ เกษตรกรมีฐานะที่ยากจน และน้ำที่โครงการฯ ส่งมาให้ก็ไม่เพียงพอ ดังตารางที่ 11.01

ตารางที่ 11.01 ความคิดเห็นในการจัดเก็บค่าชลประทานของเกษตรกร

ความคิดเห็น	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ความเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน		
เห็นด้วย	27	51.92
ไม่เห็นด้วย	25	48.08
ไม่แสดงความคิดเห็น	0	0.00
รวม	52	100

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

11.2.2 ความต้องการใช้น้ำ

ความคิดเห็นของเกษตรกรถึงความต้องการแหล่งน้ำและ/หรือระบบส่งน้ำในอนาคต พบว่า มีเกษตรกรจำนวน 47 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 90.38 ต้องการให้จัดหาทั้งแหล่งน้ำและ/หรือ ระบบส่งน้ำ มีเกษตรกรจำนวน 2 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.85 ไม่ต้องการให้มีการจัดหาทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ มีเกษตรกรจำนวน 2 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.85 ต้องการให้มีการจัดหาเฉพาะแหล่งน้ำ และมีเกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.92 ต้องการให้จัดหาเฉพาะระบบส่งน้ำ ดังตารางที่ 12.01

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีความต้องการแหล่งน้ำ และ/หรือ ระบบส่งน้ำ จำนวน 50 ครัวเรือน เกี่ยวกับหน่วยงานที่ควรเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดหาแหล่งน้ำ และ/หรือ ระบบส่งน้ำ มีเกษตรกรจำนวน 35 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 70.00 ของเกษตรกรที่มีความต้องการแหล่งน้ำ และ/หรือ ระบบส่งน้ำในอนาคต ให้ความคิดเห็นว่าควรจะเป็นกรมชลประทาน มีเกษตรกรจำนวน 10 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 20.00 ให้ความคิดเห็นว่าควรที่จะเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำเอง มีเกษตรกรจำนวน 2 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 4.00 ได้เสนอหน่วยงานอื่นนอกจากนี้ คือ หน่วยงานใดก็ได้ที่สามารถทำหน้าที่ได้ดี หรือเป็นเกษตรกรในแต่ละพื้นที่ มีเกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.00 ควรจะเป็นรัฐวิสาหกิจ มีเกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.00 ให้ความคิดเห็นว่าควรจะเป็นหน่วยงานกลางที่จัดตั้งขึ้นใหม่ (องค์กรมหาชน) และมีเกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.00 ไม่แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ ดังตารางที่ 13.01

ตารางที่ 12.01 ความต้องการแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำในอนาคต

ความพึงประสงค์	จำนวน(ครัวเรือน)	ร้อยละ
ความต้องการแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ		
เฉพาะแหล่งน้ำ โดยผู้ใช้จัดหาระบบส่งน้ำเอง	2	3.85
เฉพาะระบบส่งน้ำ	1	1.92
ทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ	47	90.38
ไม่ต้องการทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ	2	3.85
รวม	52	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

ตารางที่ 13.01 หน่วยงานที่ควรทำหน้าที่จัดหาและดูแลแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ

หน่วยงาน	จำนวน(ครัวเรือน)	ร้อยละ
กรมชลประทาน	35	70.00
รัฐวิสาหกิจ	1	2.00
บริษัทเอกชน	0	0
หน่วยงานกลางที่ตั้งขึ้นใหม่ (องค์กรมหาชน)	1	2.00
กลุ่มผู้ใช้น้ำ	10	20.00
อื่น ๆ	2	4.00
ไม่แสดงความคิดเห็น	1	2.00
รวม	50	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

11.2.3 ความยินดีที่จะจ่ายและรูปแบบการจ่ายค่าชลประทาน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน เมื่อกำหนดข้อสมมติในลักษณะที่ว่า ถ้าในอนาคตทางโครงการชลประทานสามารถที่จะจัดหาเฉพาะแหล่งน้ำหรือเฉพาะระบบส่งน้ำหรือทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีน้ำใช้ให้เกษตรกรอย่างเพียงพอและทั่วถึงได้น้ำตามความต้องการแล้ว พบว่า เกษตรกรจำนวน 9 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 18.00 ของเกษตรกรที่มีความต้องการแหล่งน้ำ และ/หรือ ระบบส่งน้ำในอนาคต ไม่ยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน แต่มีเกษตรกรจำนวน 41 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 82.00 มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน โดยมีเกษตรกรจำนวน 32 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 78.05 ต้องการจ่ายค่าชลประทานในรูปแบบของเงินสด และต้องการจ่ายเป็น บาทต่อลูกบาศก์เมตร บาทต่อไร่ต่อปี บาทต่อปี (เหมาจ่าย) และบาทต่อไร่ต่อฤดู เกษตรกรจำนวน 6 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 14.63 ต้องการจ่ายค่าชลประทานในรูปของผลผลิตทางการเกษตร และมีเกษตรกรอีกจำนวน 3 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 7.32 ที่มีรูปแบบการจ่ายแบบอื่น ๆ ที่ต่างออกไป คือ จ่ายรวมกับภาษีที่ดิน ดังแสดงในตารางที่ 14.01

11.2.4 วิธีการชำระค่าชลประทาน

เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการชำระค่าชลประทาน ดังนี้ เกษตรกรจำนวน 7 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 21.88 ของเกษตรกรที่ยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน ต้องการไปชำระที่สำนักงานโครงการ เกษตรกรจำนวน 22 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 68.75 ต้องการจะชำระค่าชลประทานโดยตรงกับพนักงานที่มาจัดเก็บ และมีเกษตรกรอีกจำนวน 3 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 9.38 ที่ได้เสนอวิธีอื่นในการชำระค่าชลประทาน คือ ชำระค่าชลประทานที่ประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำ ดังแสดงในตารางที่ 15.01

ตารางที่ 14.01 ความยินดีที่จะจ่ายและลักษณะการจ่ายค่าชลประทาน

ความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
เกษตรกรที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน	41	82.00
ลักษณะการจ่ายค่าชลประทาน		
1. เงินสด	32	78.05
- จ่ายเป็นลูกบาศก์เมตร	4	12.50
- จ่ายเป็น บาทต่อไร่ต่อปี	9	28.13
- จ่ายแบบเหมาจ่าย (บาทต่อปี)	16	50.00
- จ่ายเป็น บาทต่อไร่ต่อฤดู	2	6.25
2. ผลผลิตทางการเกษตร	6	14.63
3. อื่น ๆ	3	7.32
เกษตรกรที่ไม่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน	9	18.00
รวม	50	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

ตารางที่ 15.01 วิธีการชำระค่าชลประทาน

วิธีการชำระ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
โอนเงินผ่านบัญชีธนาคาร	0	0
ชำระทางไปรษณีย์	0	0
ชำระที่สำนักงานโครงการ	7	21.88
ชำระที่ทำการบริษัทเอกชน	0	0
ชำระโดยตรงกับพนักงานจัดเก็บ	22	68.75
อื่น ๆ	3	9.38

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

11.2.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการเก็บค่าชลประทาน

หน่วยงานที่ควรทำหน้าที่ในการจัดเก็บค่าชลประทาน ตามความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน มีเกษตรกรจำนวน 15 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 46.88 เห็นว่าควรเป็นกรมชลประทาน โดยให้เหตุผลว่า กรมชลประทานมีการบริการที่ดีที่มีประสิทธิภาพ ได้รับน้ำอย่างเพียงพอ สม่ำเสมอ เป็นหน้าที่ของชลประทานอยู่แล้ว และจะเป็นการสะดวกต่อการจัดเก็บและการนำเงินที่จัดเก็บได้มาพัฒนา มีเกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.13 เห็นว่าควรเป็นรัฐวิสาหกิจ โดยให้เหตุผลมีการบริการที่ดีที่มีประสิทธิภาพ ได้รับน้ำอย่างเพียงพอ สม่ำเสมอ มีเกษตรกรจำนวน 2 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 6.25 เห็นว่าควรเป็นหน่วยงานกลาง โดยให้เหตุผลว่า อัตราค่าชลประทานต่ำ อาจจะสามารที่จะป้องกันการคอรัปชั่นได้ และเป็นการเปลี่ยนรูปแบบการทำงานใหม่ มีเกษตรกรจำนวน 10 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 31.25 เห็นว่าควรเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำ โดยให้เหตุผลว่า เป็นกลุ่มที่อยู่ภายในหมู่บ้านจึงมีความใกล้ชิดกับเกษตรกรด้วยกันเอง และมีความสะดวกที่จะนำเงินไปพัฒนา และมีเกษตรกรจำนวน 4 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.50 เห็นว่าควรเป็นหน่วยงานอื่น ๆ คือ อบ.ต. ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้ที่มีความใกล้ชิดกับเกษตรกร โดยให้เหตุผลว่า หน่วยงานเหล่านั้นมีความสะดวกในการจัดเก็บ และเข้าใจสภาพเกษตรกรได้เป็นอย่างดี ดังตารางที่ 16.01

ตารางที่ 16.01 หน่วยงานที่ควรทำหน้าที่จัดเก็บค่าชลประทาน

หน่วยงาน	จำนวน	ร้อยละ
กรมชลประทาน	15	46.88
รัฐวิสาหกิจ	1	3.13
บริษัทเอกชน	0	0
หน่วยงานกลาง	2	6.25
กลุ่มผู้ใช้น้ำ	10	31.25
อื่น ๆ	4	12.50
รวม	32	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

สำหรับหน่วยงานที่ควรทำหน้าที่ในการจัดเก็บค่าบริการการจัดการบริหารการใช้น้ำ ตามความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าบริการการจัดการบริหารการใช้น้ำ มีเกษตรกรจำนวน 26 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 52.00 ให้ความเห็นว่าควรเป็นกรมชลประทาน โดยให้เหตุผลว่า กรมชลประทานมีการบริการที่ดีมีคุณภาพ คุณภาพน้ำที่ได้รับยอมรับเกษตรกรได้รับน้ำอย่างเพียงพอ สม่ำเสมอ เป็นหน้าที่ของกรมชลประทานอยู่แล้วจึงสามารถที่จะจัดเก็บได้ง่าย มีเกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.00 ให้ความเห็นว่าควรเป็นรัฐวิสาหกิจ โดยให้เหตุผลว่า จะมีการบริการที่ดีมีประสิทธิภาพ มีเกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.00 ให้ความเห็นว่าควรเป็นหน่วยงานกลาง โดยให้เหตุผลว่า จะไม่มีการคอรัปชั่น มีเกษตรกรจำนวน 10 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 20.00 ให้ความเห็นว่าควรเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำ โดยให้เหตุผลว่า มีบริการที่ดีมีประสิทธิภาพ ได้รับน้ำอย่างเพียงพอ สม่ำเสมอ กลุ่มผู้ใช้น้ำมีความใกล้ชิด จึงมีความสะดวกในการจัดเก็บและมีความสะดวกที่จะนำเงินมาใช้ในการพัฒนา มีเกษตรกรจำนวน 3 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 6.00 ให้ความเห็นว่าควรเป็น อ.บ.ต. โดยให้เหตุผลว่ามีความใกล้ชิดกับชาวบ้านและเป็นผู้ดูแลการเงินอยู่แล้ว มีเกษตรกรจำนวน 9 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 18.00 ให้ความเห็นว่าควรเป็นหน่วยงานอื่น ๆ อาทิเช่น ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำ โดยให้เหตุผลว่า หน่วยงานดังกล่าวเป็นผู้ที่ปกครองหมู่บ้าน จึงมีความสะดวกที่จะนำเงินที่เก็บมาพัฒนา ดังตารางที่ 17.01

ตารางที่ 17.01 หน่วยงานที่ควรทำหน้าที่จัดเก็บค่าบริการการบริหารการใช้น้ำ

หน่วยงาน	จำนวน	ร้อยละ
กรมชลประทาน	26	52.00
รัฐวิสาหกิจ	1	2.00
บริษัทเอกชน	0	0.00
หน่วยงานกลาง	1	2.00
กลุ่มผู้ใช้น้ำ	10	20.00
อ.บ.ต.	3	6.00
อื่น ๆ	9	18.00
รวม	50	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

11.2.6 การรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายการชลประทานและกองทุน หมุนเวียนเพื่อการชลประทาน

เกษตรกรจำนวน 10 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 19.23 ของเกษตรกรที่มาให้สัมภาษณ์ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน และเกษตรกรจำนวน 42 ครัวเรือน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 80.77 ที่ไม่ทราบ ส่วนการรับทราบเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง มีเกษตรกรจำนวน 5 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 9.62 ที่ได้ทราบ และเกษตรกรจำนวน 47 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 90.38 ที่ไม่ทราบ ดังตารางที่ 18.01

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรเกี่ยวกับการรับทราบกฎหมายเกี่ยวกับการชลประทาน และกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการชลประทานทั้งในเรื่องกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน และ พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง

ตารางที่ 18.01 การรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการชลประทาน

การรับทราบเกี่ยวกับ	ทราบ		ไม่ทราบ	
	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
กองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน	10	19.23	42	80.77
พรบ. การชลประทานหลวง	5	9.62	47	90.38

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

11.2.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง

ตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2518 ได้ระบุให้มีการจัดเก็บค่าชลประทานจากผู้ใช้น้ำภาคการเกษตรได้ในอัตราไม่เกิน 5 บาทต่อไร่ และผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตรในอัตรา 0.50 บาทต่อลูกบาศก์เมตร พบว่า เกษตรกรจำนวน 15 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 28.85 ของเกษตรกรที่มาให้สัมภาษณ์ มีความคิดเห็นว่าค่าชลประทานสำหรับผู้ใช้น้ำในภาคการเกษตร มีอัตราสูงเกินไป และมีเกษตรกรจำนวน 37 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 71.15 มีความเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราที่เหมาะสมแล้ว ดังตารางที่ 19.01

ตารางที่ 19.01 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2518

อัตราค่าชลประทาน ตาม พรบ. การชลประทานหลวง	สูงเกินไป		เหมาะสม		ต่ำเกินไป	
	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ภาคเกษตร (5 บาท/ไร่/ปี)	15	28.85	37	71.15	0	0
นอกภาคเกษตร (0.5 บาท/ลูกบาศก์เมตร)	5	9.62	32	61.54	15	28.85

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

ส่วนความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานสำหรับผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตร พบว่า มีเกษตรกรจำนวน 5 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 9.62 มีความเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราที่สูงเกินไป มีเกษตรกรจำนวน 32 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 61.54 มีความเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราที่เหมาะสมแล้ว และมีเกษตรกรจำนวน 15 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 28.85 มีความเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราที่ต่ำเกินไป ซึ่งเกษตรกรได้เสนออัตราค่าชลประทานทั้งในภาคเกษตร และนอกภาคเกษตรดังนี้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานสำหรับผู้ใช้น้ำภาคการเกษตรมีอัตราค่าชลประทานเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 บาทต่อไร่ต่อปี และความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานสำหรับผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตรมีอัตราค่าชลประทานเฉลี่ยเท่ากับ 1.05 บาทต่อลูกบาศก์เมตร ดังตารางที่ 19.01 และตารางที่ 20.01

12. ผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตร

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนของหน่วยการของการประปากรมทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ (ค่ายโพธิ์สามต้น) ซึ่งเป็นผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตรของโครงการอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบ จังหวัดสระแก้ว เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้น้ำ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน มีดังนี้

12.1 ปริมาณการใช้น้ำ

กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ ตั้งอยู่ห่างจากแหล่งน้ำของอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบ 15 กิโลเมตร เป็นหน่วยงานหลักที่ทางโครงการฯ ต้องส่งน้ำให้ มีจำนวนผู้ใช้น้ำทั้งหมด 2,000 ราย ใช้น้ำเพื่อการผลิตน้ำประปา โดยนำน้ำผ่านขั้นตอนของการกรอง ผู้ใช้น้ำในค่ายทหารไม่ต้องเสียค่าน้ำประปาเนื่องจากเป็นสวัสดิการของทางค่าย

ปริมาณการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคของกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ ใช้น้ำประมาณ 200,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปี ในอนาคตทางค่ายทหารคาดว่าจะความต้องการน้ำจะเพิ่มขึ้นแต่ไม่สามารถบอกจำนวนผู้ใช้น้ำที่จะเพิ่มขึ้น และปริมาณการใช้น้ำที่จะเพิ่มขึ้นได้ เมื่อสอบถามถึงปัญหาในการใช้น้ำ พบว่า ทางกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ ไม่มีปัญหาเรื่องปริมาณน้ำใช้ แต่มีปัญหาเรื่องคุณภาพน้ำ เนื่องจากน้ำที่ได้จากท่อน้ำชลประทานมีกลิ่นและตะกอน ซึ่งเป็นเรื่องที่ทางค่ายให้ความสำคัญมากเพราะเป็นน้ำที่ใช้เพื่อการอุปโภคบริโภค

ตารางที่ 20.01 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานที่เหมาะสม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทาน	จำนวน (ราย)
ในภาคการเกษตร (บาท/ไร่/ปี)	
0.00	0
1.00-5.00	52
6.00-10.00	0
11.00-15.00	0
16.00-20.00	0
มากกว่า 20.00	0
ไม่แสดงความคิดเห็น	0
อัตราค่าชลประทานต่ำสุด 0	
อัตราค่าชลประทานสูงสุด 5.00	
อัตราค่าชลประทานเฉลี่ย 4.09	
นอกภาคการเกษตร (บาท/ลูกบาศก์เมตร)	
0.00	1
0.10-0.50	36
0.60-1.00	9
1.10-1.50	0
1.60-2.00	1
มากกว่า 2.00	5
ไม่แสดงความคิดเห็น	0
อัตราค่าชลประทานต่ำสุด 0	
อัตราค่าชลประทานสูงสุด 10.00	
อัตราค่าชลประทานเฉลี่ย 1.05	

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

12.2 ความคิดเห็นของเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน

กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน ในกรณีที่มีหน่วยงานราชการหรือเอกชนเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำ ระบบส่งน้ำ หรือจัดหาและพัฒนาทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ ทางกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ ไม่ต้องการใช้น้ำที่ทางหน่วยงานดังกล่าวจัดหา และไม่ยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน นอกจากนี้ กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์มีความเห็นว่า ถ้าการเรียกเก็บค่าชลประทานช่วยให้ผู้ใช้น้ำใช้น้ำอย่างประหยัด และช่วยลดข้อขัดแย้งระหว่างผู้ใช้น้ำที่เป็นเกษตรกรและทหาร น่าที่จะมีการดำเนินการ

12.3 การตระหนักถึงกฎหมายเกี่ยวกับค่าชลประทาน

เมื่อสอบถามถึงการตระหนักทางด้านกฎหมายค่าชลประทาน ทางกรมทหารไม่ทราบมาก่อนว่าค่าชลประทานที่เรียกเก็บตามกฎหมายจะต้องนำเข้ากองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน และตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2518 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สามารถออกกฎกระทรวงกำหนดทางน้ำชลประทาน เรียกเก็บค่าชลประทานจากผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตรในอัตราห้าสิบลบาทต่อลูกบาศก์เมตร และผู้ใช้น้ำในภาคการเกษตรในอัตรา 5 บาทต่อไร่ โดยทางกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ เห็นว่าอัตราทั้งสองเป็นอัตราที่เหมาะสมแล้ว

ข้อมูลพื้นฐานของโครงการ

ชื่อโครงการ

อ่างเก็บน้ำคลองสามสิบ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

โครงการชลประทานสระแก้ว

วัตถุประสงค์โครงการ

☒ การเพาะปลูก	☒ เลี้ยงสัตว์, ประมง	☐ การบูรณะสภาพที่ดิน
☒ อุปโภคบริโภค	☐ การคมนาคม	☐ การท่องเที่ยว
☐ ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	☐ ป้องกันอุทกภัย	
☒ อื่นๆ	ส่งให้กรมทหารราบที่12 รักษาพระองค์และกองพันทหารราบ	

ที่ตั้ง

ชื่อหมู่บ้าน

a

หมู่ที่

a

ตำบล

เขาสามสิบ

อำเภอ

เขาฉกรรจ์

จังหวัด

สระแก้ว

อาณาเขต

ระวาง

5436 II

พิกัด

48 PSA 947129

ทิศเหนือ

ตำบล

ท่าเกษม

อำเภอ

เมือง

จังหวัด

สระแก้ว

ทิศใต้

ตำบล

คลองหินปูน

กิ่ง อ.

วังน้ำเย็น

จังหวัด

สระแก้ว

ทิศตะวันออก

ตำบล

ท่าเกษม

อำเภอ

วัฒนานคร

จังหวัด

สระแก้ว

ทิศตะวันตก

ตำบล

เขาฉกรรจ์

อำเภอ

เขาฉกรรจ์

จังหวัด

สระแก้ว

สภาพพื้นที่โครงการ

พื้นที่โครงการ (ไร่)

2,680

พื้นที่ชลประทาน (ไร่)

2,680

จังหวัด

สระแก้ว

2,680

ไร่

จังหวัด

ไร่

ลักษณะหัวงาน

☒ เขื่อนกักเก็บน้ำ

ค่าก่อสร้าง (ล้านบาท)

a

☒

เขื่อนดิน

☐

เขื่อนคอนกรีต

☐

หินทิ้งแกนดินเหนียว

พื้นที่รับน้ำฝน (ตร.กม.)

-

ความจุที่ระดับสูงสุด (ล้าน ลบ.ม.)

7

พื้นที่อ่างเก็บน้ำ (ตร.กม.)

1.680

ความจุที่ระดับเก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)

5.7

ความกว้างสันเขื่อน (เมตร)

6

ความจุที่ระดับต่ำสุด (ล้าน ลบ.ม.)

1.14

ความกว้างฐานเขื่อน (เมตร)

83

ความสูงตัวเขื่อน (เมตร)

14.0

ความยาวเขื่อน (เมตร)

1,180

☐ เชื้อนระบายน้ำ ค่าก่อสร้าง (ล้านบาท)

ชนิดบานระบาย ☐ บานตรง ☐ บานโค้ง

จำนวนช่องระบาย (ช่อง) กว้างช่องละ (เมตร) สูง (เมตร)

จำนวนช่องระบาย (ช่อง) กว้างช่องละ (เมตร) สูง (เมตร)

ปริมาณน้ำระบายสูงสุดตามที่ออกแบบ (ลบ.ม./วินาที)

จำนวนประตูเรือสัญจร (ช่อง) กว้างช่องละ (เมตร)

☐ ประตูระบายน้ำ ค่าก่อสร้าง (บาท)

ชนิดบานระบาย ☐ บานตรง ☐ บานโค้ง

จำนวนช่องระบาย (ช่อง) กว้างช่องละ (เมตร) สูง (เมตร)

จำนวนช่องระบาย (ช่อง) กว้างช่องละ (เมตร) สูง (เมตร)

ปริมาณน้ำระบายสูงสุดตามที่ออกแบบ (ลบ.ม./วินาที)

จำนวนประตูเรือสัญจร (ช่อง) กว้างช่องละ (เมตร)

☐ ฝายทดน้ำ ค่าก่อสร้าง (บาท)

☐ ฝายหินก่อ ☐ ฝายยาง ☐ ฝายคอนกรีตเสริมเหล็ก

ความยาวสันฝาย (เมตร) ความสูงสันฝาย (เมตร)

ปริมาณน้ำผ่านฝายสูงสุดตามที่ออกแบบ (ลบ.ม./วินาที)

☐ สถานีสูบน้ำ ค่าก่อสร้าง (บาท) หมายเหตุ

จำนวนเครื่อง (เครื่อง) ขนาดเครื่อง (ลบ.ม./วินาที)

จำนวนเครื่อง (เครื่อง) ขนาดเครื่อง (ลบ.ม./วินาที)

จำนวนเครื่อง (เครื่อง) ขนาดเครื่อง (ลบ.ม./วินาที)

ปริมาณน้ำสูงสุดที่สูบ (ลบ.ม./วินาที)

ระบบการส่งน้ำ

☒ X ส่งน้ำด้วย Gravity ☐ สูบน้ำด้วยไฟฟ้า

☐ ทั้งแบบ Gravity และสูบน้ำด้วยไฟฟ้า

☐ ลำน้ำเดิม, กาลักน้ำ

อาคารที่สำคัญของโครงการ

รวมทั้งหมด(แห่ง)

☒ ประตูละบายปากคลองสายใหญ่ฝั่งซ้าย (ท่อระบายฝั่งซ้าย) จำนวนช่องระบาย(ช่อง)

1

ชนิดบาน

☐

บานตรง

☐

บานโค้ง

ท่อ ๗ (เมตร)

0.40

กว้างช่องละ (เมตร)

สูง (เมตร)

ปริมาณน้ำระบายสูงสุดตามที่ออกแบบ (ลบ.ม./วินาที)

☒ ประตูละบายปากคลองสายใหญ่ฝั่งขวา (ท่อระบายฝั่งขวา) จำนวนช่องระบาย(ช่อง)

2

ชนิดบาน

☐

บานตรง

☐

บานโค้ง

ท่อ ๗ (เมตร)

0.40

กว้างช่องละ (เมตร)

สูง (เมตร)

ปริมาณน้ำระบายสูงสุดตามที่ออกแบบ (ลบ.ม./วินาที)

☐ ประตูละบายปากคลอง

จำนวน (แห่ง)

ชนิดบาน

☐

บานตรง

☐

บานโค้ง

☐ ประตูละบายกลางคลอง

จำนวน (แห่ง)

ชนิดบาน

☐

บานตรง

☐

บานโค้ง

☐ ประตูละบายปลายคลอง

จำนวน (แห่ง)

ชนิดบาน

☐

บานตรง

☐

บานโค้ง

☐ ท่อระบายปากคลอง

จำนวน (แห่ง)

☐ ท่อระบายกลางคลอง

จำนวน (แห่ง)

☐ ท่อระบายปลายคลอง

จำนวน (แห่ง)

☐ สะพานน้ำ

จำนวน (แห่ง)

☐ รางเท

จำนวน (แห่ง)

☐ น้ำตก

จำนวน (แห่ง)

☐ น้ำตกทดน้ำ

จำนวน (แห่ง)

☒ อาคารทดน้ำ

จำนวน (แห่ง)

52

☐	ท่อเชื่อม	จำนวน (แห่ง)	
☒	ท่อลอด	จำนวน (แห่ง)	52
☒	ท่อส่งน้ำเข้านา	จำนวน (แห่ง)	32
☐	ท่อรับน้ำป่า	จำนวน (แห่ง)	
☐	รางรับน้ำป่า	จำนวน (แห่ง)	
☐	อาคารทิ้งน้ำ	จำนวน (แห่ง)	
☐	สะพานข้ามคลอง	จำนวน (แห่ง)	
☐	ท่อทิ้งน้ำ	จำนวน (แห่ง)	
☐	อื่น ๆ	จำนวน (แห่ง)	

คลองส่งน้ำสายใหญ่, สายย่อยและสายซอย

	ชื่อคลอง	ลักษณะ	ความยาว (กม.)	ปริมาณน้ำที่ออกแบบ (ลบ.ม./วินาที)	พื้นที่ส่งน้ำ (ไร่)
	ท่อส่งน้ำฝั่งขวา				
1	ท่อส่งน้ำไปค่ายทหาร	A/C f 0.40	16.728	a	480
2	เพื่อการเกษตร	A/C f 0.40	1.940		1,000
		A/C f 0.30	0.610		
		A/C f 0.25	0.255		
		A/C f 0.15	0.135		
	ท่อส่งน้ำฝั่งขวา				
3	เพื่อการเกษตร	A/C f 0.40	3.124		1,200
		A/C f 0.30	0.906		
	ระบบระบายน้ำ				
	แปลงที่อยู่อาศัย	a	8.684		270
	แปลงเกษตรฝั่งขวา	a	5.492		730
	แปลงเกษตรฝั่งซ้าย	a	5.586		1,200
	(ถูกระบาย)				

หมายเหตุ : ปริมาณน้ำที่ออกแบบเป็นปริมาณน้ำที่ปากคลองเพราะคลองส่งน้ำจะมีขนาดลดลง
จากปากคลองไปท้ายคลอง

การปลูกพืช

ปี พ.ศ.

2541

พื้นที่เป้าหมาย (ไร่)

2,119

	ชนิดพืชที่ปลูก	พื้นที่ (ไร่)	ระยะเวลาการปลูก (วัน)	ปริมาณน้ำที่ใช้ (มม.)	จำนวนผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)
X	กะหล่ำปลี	1,479	มิ.ย.41-ธ.ค.41	380-500	
	กล้วย			700-1,700	
	ข้าวนาปี			500-1,000	
	ข้าวนาปรัง			500-1,000	
	ข้าวโพด			500-800	
	ข้าวฟ่าง			450-650	
	แครอต			450-600	
	แตงโม			400-600	
	ถั่ว(ฝักสด)			300-500	
	ถั่ว(เมล็ด)			350-500	
	ถั่วลิสง			500-700	
	ถั่วเหลือง			450-700	
	ทานตะวัน			600-1,000	
	ฝ้าย			700-1,300	
	พริก			600-900	
	มะเขือเทศ			400-600	
	มันฝรั่ง			500-700	
	ไม้ผลประเภทส้ม			900-1,200	
	ยาสูบ			400-600	
	สับปะรด			700-1,000	
	หัวหอม			350-550	
	อ้อย			1,000-1,500	
	พืชไร่	615		a	
	ผักต่างๆ	25		a	

หมายเหตุ : ค่าปริมาณการใช้น้ำของพืชเป็นค่าของช่วงปริมาณการใช้น้ำโดยทั่วไป

วิธีการส่งน้ำ

☒

ส่งน้ำแบบรอบเวร

☐

ส่งน้ำแบบหมุนเวียน

☐ ส่งแบบตลอดเวลา

☒ ส่งตามคำขอจากผู้ใช้น้ำ

กิจกรรมการจัดสรรน้ำ

☐	การเกษตร	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	
☒	การปลูกข้าวนาปี	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	4
☒	การปะปา อูโปด บริโกล	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	0.6
☐	ประมง	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	
☐	โรงงานอุตสาหกรรม	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	
☐	ผลักดันน้ำเค็ม	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	
☐	คมนาคมทางน้ำ	ปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	

แหล่งเงินทุน

☒	กรมชลประทาน, งบประมาณแผ่นดิน
☐	เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ
☐	เงินกู้จากต่างประเทศ

ระยะเวลาการก่อสร้างและอายุการใช้งานของโครงการ

รายการ	ระยะเวลาการก่อสร้าง (ปี พ.ศ.)	อายุการใช้งานที่ผ่านมา (ปี)	ค่าก่อสร้าง (ล้านบาท)
1. ก่อสร้างห้วยงานและอาคารประกอบ	2527-2529	13	39.78
2. ระบบส่งน้ำ	2528-2529	13	34.25
3. งานคันกั้นน้ำ 2,680 ไร่	2528-2529	13	11.50
4. ก่อสร้างทางต่ำเฉียง			
5. จัดหาที่ดิน, เว้นคือที่ดิน			
6. เครื่องจักร, เครื่องมือ, ครุภัณฑ์			
7. อื่นๆ งานบริหารโครงการ	2527-2529	13	0.949
รวม			86.477

หมายเหตุ : - ระยะเวลาการก่อสร้างถ้าไม่ระบุปี พ.ศ. จะระบุเป็นจำนวนปีที่ก่อสร้าง
- บางโครงการจะสรุปค่าก่อสร้างรวมทั้งโครงการมาเลยจะปรากฏข้อมูลในช่องรวม

รายการซ่อมแซมและบำรุงรักษา (Maintenance Cost)

รายการ	2540	2541	2542
1. ห้างงานและอาคารประกอบ			
2. งานระบบส่งน้ำ			
3. งานระบบระบายน้ำ			
4. งานปรับปรุงทางลำเลียง			
5. งานปรับปรุงบ้านพัก			
6. งานกำจัดวัชพืช			
7. งานขุดลอก			
8. งานซ่อมแซมเครื่องจักร, ยานพาหนะ			
9. อัตราค่าจ้าง	a	a	a
ข้าราชการ	a		
ลูกจ้างประจำ	a		
ลูกจ้างชั่วคราว	a		
รวม	458,890	458,890	635,890

(ค่าบำรุงรักษายังไม่รวมค่าอัตราค่าจ้าง)

หมายเหตุ : X หมายถึง ชนิดของข้อมูลที่เลือก, ข้อมูลที่มี
a หมายถึง มีข้อมูลแต่ไม่ทราบค่า/ไม่ได้แจ้งมา
ช่องว่าง หมายถึง ไม่มีข้อมูล

โครงการอ่างเก็บน้ำดอกกราย (02)

โครงการอ่างเก็บน้ำดอกกราย (02)

1. ประวัติความเป็นมาของโครงการ

จากการที่สภาพพื้นที่ของป่าต้นน้ำของลำน้ำต่าง ๆ ซึ่งเป็นสาขาของแม่น้ำระยอง ได้ถูกเปลี่ยนสภาพจากป่าดิบเป็นพื้นที่โล่งเตียนเพื่อทำการเกษตรอย่างรวดเร็ว จึงทำให้เกิดปัญหาเรื่องน้ำท่วมในบริเวณพื้นที่อำเภอบ้านค่าย และอำเภอเมือง จังหวัดระยอง เมื่อเกิดมีฝนตกหนักบริเวณต้นน้ำทำให้พื้นที่นา และพื้นที่ทำการเพาะปลูกในเขตอำเภอบ้านค่าย และอำเภอเมือง ได้รับความเสียหายทุกปี ทำให้ราษฎรในแถบนี้ได้รับความเดือดร้อนเสมอ กรมชลประทานจึงได้พิจารณาสร้างอ่างเก็บน้ำไว้ใช้ในพื้นที่เพาะปลูกเมื่อถึงฤดูแล้ง ตลอดจนใช้พื้นที่เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจแก่ประชาชนอีกด้วย ดังนั้น จึงได้เริ่มดำเนินการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำดอกกรายขึ้น (โครงการชลประทานระยอง, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์)

2. วัตถุประสงค์โครงการ

โครงการอ่างเก็บน้ำดอกกรายเริ่มแรกมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งน้ำลงลำน้ำเดิมมาที่ฝายบ้านค่ายให้แก่พื้นที่ชลประทานประมาณ 30,000 ไร่ แต่ภายหลังจากมีอ่างเก็บน้ำหนองปลาไหล โครงการอ่างเก็บน้ำดอกกราย จึงมีหน้าที่ส่งน้ำลงลำน้ำเดิมบางส่วนเพื่อการเกษตรท้ายอ่างฯ แต่หน้าที่หลักในปัจจุบันของอ่างเก็บน้ำดอกกราย คือส่งน้ำเพื่อใช้ประโยชน์เพื่ออุตสาหกรรมเป็นหลัก

3. สถานที่ตั้งของโครงการ

โครงการอ่างเก็บน้ำดอกกรายตั้งอยู่ที่ตำบลแม่น้ำคู่ อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง มีระยะทางแยกจาก ถนนสุขุมวิท ประมาณกิโลเมตรที่ 206 แล้วแยกซ้ายเข้าถนนสายนิคม-ห้วยโป่ง อำเภอปลวกแดง ประมาณ 19 กิโลเมตร อ่างเก็บน้ำดอกกรายมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ ทิศเหนือติดต่อกับอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ทิศใต้ติดต่อกับกิ่งอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง และทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอปลวกแดง และกิ่งอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ดังแผนที่แสดงอาณาเขตในหัวข้อลักษณะทางวิศวกรรมของโครงการ

4. ลักษณะพื้นที่โครงการ

อ่างเก็บน้ำดอกกรายเดิมมีหน้าที่ส่งน้ำลงลำน้ำเดิมมาที่ฝายบ้านค่ายเพื่อส่งน้ำให้พื้นที่โครงการสองฝั่งของแม่น้ำระยองที่มีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 30,000 ไร่ แต่หลังจากสร้างอ่างเก็บน้ำหนองปลาไหลเสร็จสิ้น พื้นที่โครงการที่รับน้ำจากอ่างเก็บน้ำดอกกรายผ่านฝายบ้านค่าย จึงเปลี่ยนไปเป็นรับน้ำจากอ่างเก็บน้ำหนองปลาไหลแทน อย่างไรก็ตามยังมีพื้นที่บางส่วนประมาณ 1,200 ไร่ บริเวณท้ายอ่างเก็บน้ำดอกกรายที่ยังใช้น้ำเพื่อการเกษตรจากอ่างเก็บน้ำดอกกราย ดังภาพที่ 1.02

5. การใช้ประโยชน์จากน้ำชลประทานและที่ดินในเขตพื้นที่ชลประทาน

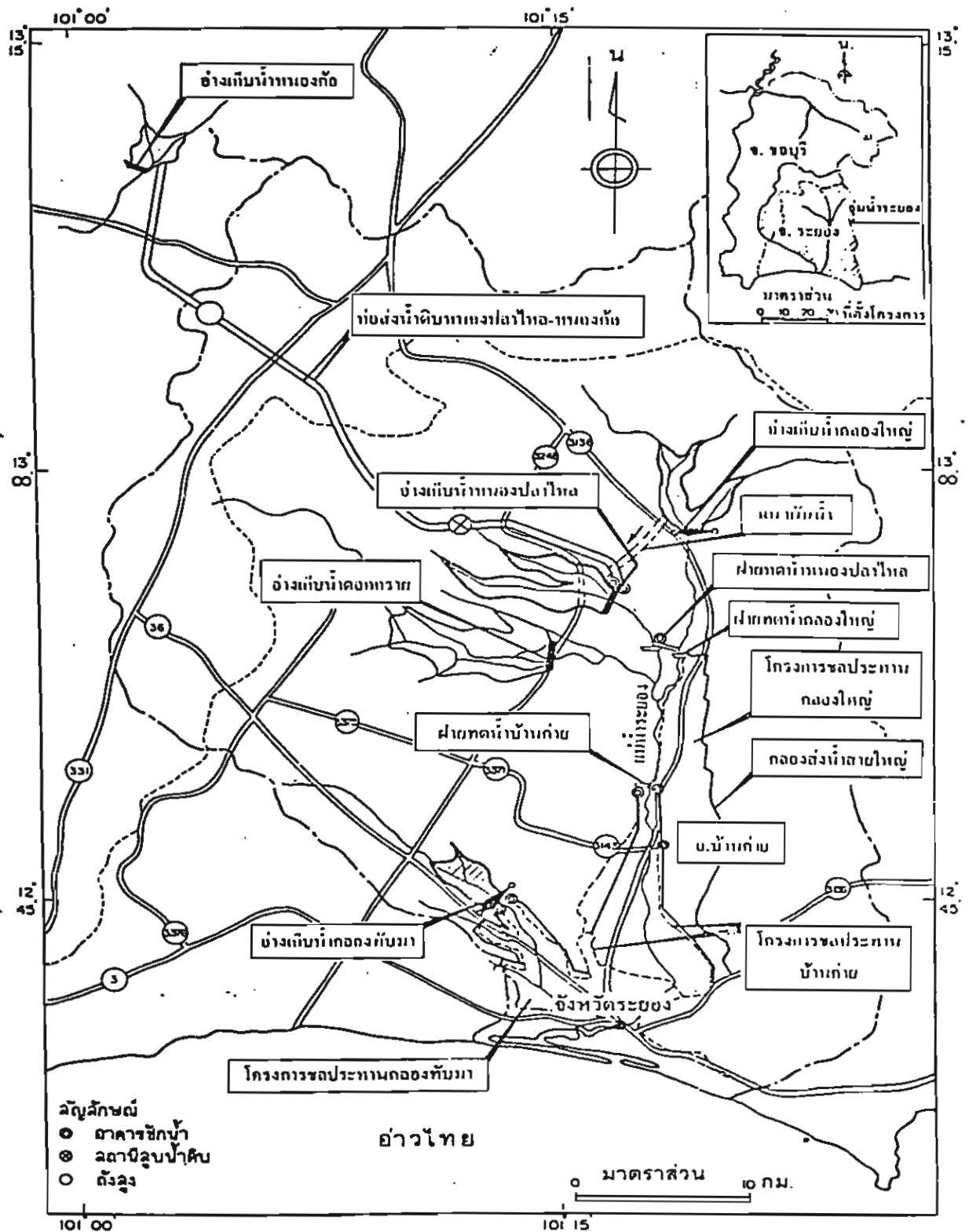
จากวัตถุประสงค์หลักของโครงการอ่างเก็บน้ำดอกกราย พบว่าการส่งน้ำของโครงการส่วนใหญ่จะต้องส่งน้ำให้แก่ผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตร โดยทางโครงการอ่างเก็บน้ำดอกกรายจะต้องจัดสรรน้ำให้แก่

1. บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) เพื่อจำหน่ายให้แก่ภาคอุตสาหกรรมและการอุปโภคบริโภคจำนวนปีละ 72 ล้านลูกบาศก์เมตร

2. บริษัท ไทยแท่งพื้ด้า จำกัด น้ำเพื่อการอุตสาหกรรมประเภทฟอกย้อมปีละ 3.65 ล้านลูกบาศก์เมตร

นอกจากนี้ยังมีการจัดสรรน้ำให้แก่ภาคการเกษตรได้แก่

1. จัดสรรน้ำให้พื้นที่ศูนย์บริการการพัฒนาปลวกแดงตามพระราชดำริประมาณ 12,000 ไร่ ส่วนที่เป็นพื้นที่ปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ของกรมปศุสัตว์ โดยใช้น้ำในฤดูแล้งประมาณ 6 เดือน ไร่ละประมาณ 2,000 ลูกบาศก์เมตร รวมแล้วโครงการต้องจัดสรรน้ำให้แก่ศูนย์บริการการพัฒนาปลวกแดงตามพระราชดำริประมาณปีละ 24 ล้านลูกบาศก์เมตร

ภาพที่ 1.02 แผนที่แสดงที่ตั้งอ่างเก็บน้ำดอกกรายและการพัฒนาลุ่มน้ำระยอง

2. จัดสรรน้ำเพื่อกรรมประมงในการผลิตพันธุ์ปลาปีละ 0.29 ล้านลูกบาศก์เมตร

3. จัดสรรน้ำให้ประชาชนผู้ใช้น้ำจากลำน้ำเดิมด้านท้ายน้ำปีละประมาณ 0.29 ล้านลูกบาศก์เมตร

ยิ่งไปกว่านั้นโครงการอ่างเก็บน้ำดอกกรายยังทำหน้าที่กักเก็บน้ำเพื่อบรรเทาอุทกภัยให้แก่พื้นที่จังหวัดระยองบางส่วนอีกด้วย

6. ศักยภาพของโครงการ

เมื่อพิจารณาตามวัตถุประสงค์หลักของโครงการฯ พบว่า ปริมาณน้ำที่โครงการฯ จะต้องจัดสรรให้แก่ผู้ใช้น้ำทุกประเภทแล้ว โครงการอ่างเก็บน้ำดอกกรายสามารถตอบสนองความต้องการในกิจกรรมตามแผนงานทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร

7. ลักษณะทางวิศวกรรมของโครงการชลประทาน

อ่างเก็บน้ำดอกกรายเดิมมีหน้าที่ส่งน้ำลงลำน้ำเดิมมาที่ฝายบ้านค่ายเพื่อส่งน้ำให้พื้นที่โครงการสองฝั่งของแม่น้ำระยองที่มีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 30,000 ไร่ แต่หลังจากสร้างอ่างเก็บน้ำหนองปลาไหลเสร็จสิ้น พื้นที่โครงการที่รับน้ำจากอ่างเก็บน้ำดอกกรายผ่านฝายบ้านค่าย จึงเปลี่ยนไปเป็นรับน้ำจากอ่างเก็บน้ำหนองปลาไหลเป็นหลัก แต่ยังมีพื้นที่บางส่วนประมาณ 1,200 ไร่ บริเวณท้ายอ่างเก็บน้ำดอกกรายที่ยังใช้น้ำเพื่อการเกษตรจากอ่างเก็บน้ำดอกกรายอยู่ ซึ่งพื้นที่ 1,200 ไร่นี้จัดเป็นพื้นที่ชลประทานระดับที่ 3 กล่าวคือเป็นพื้นที่โครงการที่มีแต่ระบบส่งน้ำหลักเพียงอย่างเดียว ไม่มีระบบคูส่งน้ำและการจัดรูปที่ดินมีวิธีการส่งน้ำเพื่อการเกษตร โดยระบายลงสู่ลำน้ำเดิม และใช้ระบบกาลักน้ำ โดยมีท่อส่งน้ำสูบน้ำไปใช้เพื่อการอุตสาหกรรม

7.1 อ่างเก็บน้ำ

เป็นเขื่อนชนิด Homogeneous ความกว้างสันเขื่อน 8.00 เมตร ความกว้างฐานเขื่อน 135 เมตร ความสูง 26.5 เมตร สันเขื่อนยาว 1,500 เมตร ความจุน้ำที่ระดับสูงสุด 82.00 ล้านลูกบาศก์เมตร ความจุที่ระดับเก็บกัก 71.40 ล้านลูกบาศก์เมตร ความจุที่ระดับต่ำสุด 3.00 ล้านลูก

บาศก์เมตร พื้นที่อ่างเก็บน้ำ 291 ตารางกิโลเมตร (พ.ท. รับน้ำฝน) ปริมาณน้ำผ่านอาคารระบายน้ำสูงสุด 340 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ดังรายละเอียดในข้อมูลพื้นฐานของโครงการ

7.2 การจัดสรรน้ำและส่งน้ำ

การจัดสรรน้ำของอ่างเก็บน้ำดอกกราย ได้มีการจัดทำแผนการระบายน้ำลงลำน้ำเดิม เพื่อรักษาสภาพการไหลของน้ำลงลำน้ำเดิมให้สามารถใช้ประโยชน์ในด้านการอุปโภค-บริโภค และจัดทำแผนการสูบน้ำจากอ่างเก็บน้ำเพื่อใช้ในเขตอุตสาหกรรมมาบตาพุด โดยได้มีการจัดทำแผนการสูบน้ำเป็นแผนการส่งน้ำเป็นรายเดือนและรายสัปดาห์ โดยคำนึงถึงความต้องการด้านอุตสาหกรรมกับปริมาณน้ำต้นทุนคืออ่างเก็บน้ำดอกกรายที่มีอยู่ด้วย

8. การประกาศทางน้ำชลประทานและการเรียกเก็บค่าชลประทาน

โครงการอ่างเก็บน้ำดอกกรายได้ดำเนินการประกาศทางน้ำชลประทานตามมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง โดยขอประกาศทางน้ำชลประทานครบทั้ง 4 ประเภท ประกาศ ณ วันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2539 และดำเนินการขออนอกกฎกระทรวงกำหนดทางน้ำชลประทานเพื่อเรียกเก็บค่าชลประทานตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง เป็นกฎกระทรวงฉบับที่ 52 (พ.ศ. 2541) ตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485 ประกาศ ณ วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2541 โดยประกาศให้โครงการอ่างเก็บน้ำดอกกรายสามารถเรียกเก็บค่าชลประทานได้จากผู้ใช้น้ำจากทางน้ำชลประทานของอ่างเก็บน้ำดอกกราย โดยนายปองพล อดิเรกสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในขณะนั้น

9. การบริหารจัดการเก็บค่าชลประทานของโครงการอ่างเก็บน้ำดอกกราย

เนื่องจากโครงการอ่างเก็บน้ำดอกกรายเป็นโครงการฯ หนึ่งซึ่งมีประสบการณ์ในการประกาศทางน้ำชลประทานและการดำเนินการขออนอกกฎกระทรวงเพื่อเรียกเก็บค่าชลประทาน ดังนั้นในการศึกษาโครงการนี้จะกล่าวถึงขั้นตอนในการเรียกเก็บค่าชลประทาน ตลอดจนการนำเงินที่จัดเก็บได้เข้าบัญชีทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน

อย่างไรก็ตามเนื่องจากผู้ใช้น้ำของโครงการอ่างเก็บน้ำดอกกรายมีหลายราย แต่สำหรับการศึกษานี้จะขอยกตัวอย่างเฉพาะ บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นผู้ใช้น้ำรายใหญ่ของโครงการฯ

ในเบื้องต้นทาง บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) และทางโครงการอ่างเก็บน้ำดอกกรายจะทำการตกลงเกณฑ์ ให้ทั้งสองฝ่ายรับทราบ โดยมีขั้นตอนในการปฏิบัติดังนี้

1. ผู้แทนของทั้งสองฝ่ายตกลงอ่านเลขมาตรวัดน้ำพร้อมกันในเวลา 8.30 – 9.00 น. ของทุกวัน จากนั้นทางเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้แทนของโครงการชลประทานระยองประจำอ่างเก็บน้ำดอกกรายจะทำการแจ้งปริมาณการใช้น้ำของแต่ละวันไปยังโครงการฯ โดยปริมาณน้ำคำนวณจากเลขมาตรวัดน้ำของวันที่จุดวันนี้หักด้วยเลขมาตรวัดน้ำของวันที่ผ่านมา

2. กำหนดรอบตัดบัญชีในวันที่ 1 ของทุกเดือน โดยมีขั้นตอนการทำงานดังนี้

2.1 โครงการชลประทานระยองซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบดูแลอ่างเก็บน้ำดอกกรายจัดส่งใบแจ้งหนี้โดยใช้แบบฟอร์มใบแจ้งปริมาตรน้ำและค่าชลประทานที่เบิกมาจากฝ่ายผลประโยชน์ สำนักอุทกวิทยาและบริหารน้ำ กรมชลประทาน แจ้งปริมาตรการใช้น้ำชลประทานและค่าชลประทาน รวมทั้งภาษีมูลค่าเพิ่มแก่ทางบริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) และให้ผู้แทนของบริษัทลงนามรับเอกสารดังกล่าว ซึ่งทางบริษัทจะต้องรับผิดชอบจ่ายค่าชลประทานและภาษีมูลค่าเพิ่ม ภายใน 7 วันหลังจากที่ลงนามรับใบแจ้งหนี้แล้ว

อย่างไรก็ตามหากทางบริษัทฯ ชำระค่าชลประทานล่าช้าเกิน 7 วัน ก็ไม่มีเกณฑ์หรือกฎหมายที่กำหนดในการปรับผู้ใช้น้ำแต่อย่างใด

2.2 เมื่อทางผู้ใช้น้ำได้รับใบแจ้งหนี้แล้ว และพร้อมที่จะชำระค่าชลประทาน ทางผู้ใช้น้ำจะชำระค่าชลประทานและภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นตัวแลกเงิน โดยส่งจ่ายในนามโครงการชลประทานระยอง

2.3 เมื่อโครงการชลประทานระยองได้รับตัวแลกเงิน จากทางผู้ใช้น้ำ ทางโครงการฯ จะออกใบกำกับภาษีมูลค่าเพิ่มให้แก่ผู้ใช้น้ำ และนำตัวแลกเงินเข้าบัญชีกระแสรายวันของ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาระยอง

2.4 โครงการชลประทานระยองทำเรื่องขอให้ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ออกเช็คให้ส่งจ่ายในนามธนาคารแห่งประเทศไทย แล้วนำเชิสดังกล่าวส่งเข้าคลังจังหวัดระยอง จากนั้นทางคลังจังหวัดจะนำเช็คค่าชลประทานเพื่อส่งเข้าบัญชีของกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทานที่ทางกรมบัญชีกลางให้ทางกรมชลประทานเปิดไว้ที่กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง

สำหรับในส่วนของภาษีมูลค่าเพิ่ม โครงการชลประทานจังหวัดระยองจะส่งเช็คในส่วนที่เป็นภาษีมูลค่าเพิ่มให้แก่สรรพากรอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ในระหว่างวันที่ 1-15 ของเดือนถัดไป

10. การขอใช้เงินทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน

โครงการชลประทานระยองสามารถขอใช้เงินทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทานจากกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน การตั้งงบประมาณขอใช้เงินทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน สามารถทำได้โดยใช้แบบฟอร์มการขอเงินนอกงบประมาณแผ่นดิน แล้วเสนอผ่านทางฝ่ายผลประโยชน์ สำนักอุทกวิทยาและบริหารน้ำ กรมชลประทาน จากนั้นทางฝ่ายผลประโยชน์จะนำเข้าคณะกรรมการกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน เมื่อทางคณะกรรมการพิจารณาผ่านก็จะส่งเรื่องไปยังกรมบัญชีกลางเพื่อพิจารณาอนุมัติ โดยพิจารณาร่างที่ขอนั้นตรงตามวัตถุประสงค์หลักของกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทานหรือไม่ ซึ่งในขั้นตอนนี้กรมบัญชีกลางมีอำนาจสิทธิ์ขาดสามารถอนุมัติ/ไม่อนุมัติ/เปลี่ยนแปลง งบประมาณที่ทางโครงการชลประทานขอได้

โครงการชลประทานระยองได้เริ่มขอใช้เงินจากกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทานซึ่งถือเป็นเงินนอกงบประมาณเมื่อปี พ.ศ. 2542 โดยโครงการฯ ได้รับจัดสรรเงินจากกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทานมาประมาณ 9 ล้านบาท เพื่อใช้ในโครงการฯ โดยเป็นไปตามระเบียบของกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน

11. กลุ่มผู้ใช้น้ำ

จากการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเมื่อวันที่ 24-25 มีนาคม 2543 กลุ่มผู้ใช้น้ำในเขตโครงการอ่างเก็บน้ำดอกกราย มีประวัติ ความเป็นมา สาเหตุการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ การบริหารงาน การดำเนินการและปัญหาอุปสรรค ดังนี้

11.1 ลักษณะของกลุ่มผู้ใช้น้ำ

กลุ่มผู้ใช้น้ำที่รับน้ำจากโครงการอ่างเก็บน้ำดอกกราย ในอดีตเป็นผู้ใช้น้ำในโครงการชลประทานบ้านค่ายที่มีการรวมตัวกันในลักษณะกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน (ระดับท่อ/แจกส่งน้ำ) ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำพื้นฐานตามสายคูส่งน้ำ และมีกลุ่มบริหารการใช้น้ำที่บริหารการใช้น้ำในแต่ละสายคูส่งน้ำ ภายในสายคลองส่งน้ำเดียวกัน โดยได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของโครงการฯ แต่ในปัจจุบันผู้ใช้น้ำในโครงการฝายบ้านค่ายต้องรับน้ำจากโครงการอ่างเก็บน้ำหนองปลาไหลแทนเนื่องจากโครงการอ่างเก็บน้ำดอกกรายจะต้องส่งน้ำไปให้แก่ภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก

11.2 ภูมิหลังการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ

หลังจากมีการสร้างฝายบ้านค่ายและคลองส่งน้ำเพื่อส่งน้ำให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ชลประทานของโครงการฝายบ้านค่ายซึ่งรับน้ำมาจากอ่างเก็บน้ำดอกกราย ได้เกิดปัญหาความขัดแย้งกันระหว่างผู้ใช้น้ำต้นคูส่งน้ำและผู้ใช้น้ำปลายคูส่งน้ำ ในเรื่องของการจัดสรรน้ำโดยผู้ที่อยู่ต้นคูส่งน้ำจะกักน้ำเข้าสู่พื้นที่ของตนเองก่อนทำให้เกษตรกรที่อยู่ปลายคูส่งน้ำได้รับน้ำไม่เพียงพอ เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งและบริหารการใช้น้ำภายในคูส่งน้ำสายเดียวกันเจ้าหน้าที่ชลประทานจึงจัดให้เกษตรกรในพื้นที่มีการรวมกลุ่มขึ้นในลักษณะของกลุ่มพื้นฐาน และต่อมาได้มีการจัดตั้งกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานขึ้น 2 กลุ่มในปี พ.ศ. 2532 คือ กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานฝั่งซ้ายตามตำบลลลัมคคีซึ่งบริหารการใช้น้ำกลุ่มพื้นฐานในพื้นที่ที่คลองส่งน้ำฝั่งซ้ายส่งไปถึง และกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานฝายบ้านค่ายพัฒนาฝั่งขวา ซึ่งดูแลและบริหารการใช้น้ำของกลุ่มพื้นฐานในพื้นที่ที่คลองส่งน้ำฝั่งขวาส่งไปถึง

11.3 วัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ

1. เพื่อให้การใช้น้ำชลประทานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้น้ำ และการพัฒนาการใช้น้ำ

3. เพื่อเป็นฐานรองรับการช่วยเหลือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
4. เพื่อความสามัคคี และการพัฒนาของกลุ่มขึ้นตามระบอบประชาธิปไตย

11.4 โครงสร้างของกลุ่มผู้ใช้น้ำ

โครงสร้างของกลุ่มผู้ใช้น้ำในโครงการฯ ประกอบด้วยกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน (ระดับท่อ/ แฉกส่งน้ำ) ซึ่งเป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นตามสายคูส่งน้ำ และมีหัวหน้าคูส่งน้ำเป็นผู้ดูแลและบริหารการจัดสรรน้ำให้แก่สมาชิกในสายคูส่งน้ำ โดยจะมีกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานบริหารจัดการสรรน้ำให้แก่กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน (ระดับท่อ/ แฉกส่งน้ำ) เหล่านี้ โครงสร้างของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานฝั่งซ้ายสามตำบลสามัคคีประกอบไปด้วย ประธานกรรมการ 1 คน รองประธานกรรมการ 2 คน กรรมการผู้บริหาร 14 คน เภรัญญิก 1 คน เลขานุการ 1 คน ส่วนกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานฝ่ายบ้านค่ายพัฒนาฝั่งขวาประกอบไปด้วย ประธานกรรมการ 1 คน กรรมการ 10 คน ซึ่งกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทั้ง 2 กลุ่ม นี้จะมีที่ปรึกษากลุ่มซึ่งได้รับการพิจารณาคัดเลือกโดยคณะกรรมการกลุ่มโดยมีนายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้ง

11.5 การคัดเลือกประธาน รองประธานกรรมการและคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ

ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่มและคณะกรรมการจะได้รับการคัดเลือกโดยมติของสมาชิกในกลุ่มโดยวิธีลงคะแนน มีวาระในการทำงาน 2 ปี

11.6 หน้าที่ของประธานกรรมการและรองประธานกรรมการและคณะกรรมการ

ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการและคณะกรรมการจะมีหน้าที่ ออกและปรับปรุงแก้ไขกฎข้อบังคับเพื่อเป็นแนวทางให้สมาชิกปฏิบัติ เชิญชวนให้ผู้ใช้น้ำเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ บริหารการใช้น้ำในบริเวณคลองส่งน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ บำรุงรักษาคลองส่งน้ำให้มีสภาพที่สามารถใช้การได้ทุกฤดู ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของทางโครงการชลประทาน ราชการ รวมทั้งหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มตระหนักถึงความรับผิดชอบในการรักษาอาคารและคลองส่งน้ำ และส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์สัตว์น้ำบริเวณคลองส่งน้ำ

11.7 การบริหารงานของกลุ่มผู้ใช้น้ำ

11.7.1 การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ

จากการสอบถามเกษตรกรจำนวน 56 ราย พบว่าเกษตรกรจำนวน 49 ราย เป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ใช้น้ำ เนื่องจากเกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรติดกับคูส่งน้ำ และได้ใช้น้ำจากคูส่งน้ำนั้น ๆ พร้อมทั้งลงนามในที่ประชุมของกลุ่มผู้ใช้น้ำ การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำฝั่งซ้ายสามัคคีต้องเสียค่าใช้จ่ายแรกเข้าเป็นจำนวนเงินครัวเรือนละ 10 บาท ส่วนกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานฝ่ายบ้านค่ายพัฒนาฝั่งขวาไม่มีการเก็บเงินค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรอีก 7 รายที่เหลือที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรมีน้ำเพียงพอถึงแม้ว่าจะไม่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ และไม่ชอบเข้าร่วมประชุมกลุ่มผู้ใช้น้ำ เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่นอกเขตชลประทานจึงไม่ได้ใช้น้ำจากโครงการ และมีเกษตรกรเช่าพื้นที่ทำการเกษตรของผู้อื่น

11.7.2 การบริหารงานภายในกลุ่มผู้ใช้น้ำ

คณะกรรมการกลุ่มมีการประชุมกันทุกวันที่ 1 ของทุกเดือน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและออกกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม ในกลุ่มผู้ใช้น้ำฝั่งซ้ายสามตำบลสามัคคี หากคณะกรรมการผู้ใดไม่เข้าประชุมโดยไม่มีเหตุผลหรือใบลา ต้องถูกปรับคนละ 100 บาท และจะมีการประชุมสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำใหญ่สามัญประจำปีในเดือนเมษายนของทุกปีเพื่อชี้แจงประเด็นที่คณะกรรมการได้มีการประชุมกัน รวมทั้งคำชี้แจงเกี่ยวกับแผนการส่งน้ำของโครงการฯ ที่คณะกรรมการได้รับทราบมาจากการประชุมที่โครงการฯ พร้อมทั้งนัดหมายสมาชิกในกลุ่มเพื่อร่วมกันทำความสะอาดคูส่งน้ำ ก่อนที่จะมีการส่งน้ำมาจากคลองชลประทานของโครงการฯ และมีการวางแผนจัดสรรน้ำภายในกลุ่มของตนเอง โดยมีหัวหน้าคูส่งน้ำเป็นผู้ประสานงานกับสมาชิกเพื่อจัดสรรน้ำให้แก่สมาชิกที่อยู่ในสายคูส่งน้ำ นอกจากนี้ คณะกรรมการกลุ่มยังได้มีการกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนระเบียบ เช่น หากสมาชิกทำลายสิ่งก่อสร้างของกลุ่มหรือของทางราชการ ตลอดจนสร้างเครื่องมือกีดขวางทางน้ำปิดกั้นน้ำจะต้องถูกปรับคนละ 500 บาท และถ้าเป็นของทางราชการจะต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย สมาชิกคนใดเปิดปิดน้ำโดยพลการจะต้องถูกปรับครั้งละ 100 บาท สมาชิกที่นำเครื่องมือร้ายแรง เช่น วัตถุระเบิด ไฟฟ้า ยาพิษ ฯลฯ มาใช้ในการจับปลาในเขตที่กลุ่มหวงห้าม จะต้องถูกปรับคนละ 100 บาท และดำเนินคดีตามกฎหมาย สมาชิกคนใดที่ฝ่าฝืนข้อบังคับของกลุ่มและฝ่าฝืนไม่ยอมให้ปรับ จะถูกปลดออกจากการเป็นสมาชิกและหากกลับเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่จะต้องถูกเรียกเก็บค่าสมาชิก 300 บาท และหากผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ

ดำเนินการที่ฝ่าฝืนระเบียบของกลุ่ม คณะกรรมการกลุ่มจะดำเนินคดีตามกฎหมาย ซึ่งเงินที่เก็บค่าสมาชิกและค่าปรับดังกล่าวจะนำฝากธนาคารในนามของกลุ่ม โดยผู้มีอำนาจเบิกจ่ายประกอบ ด้วย ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม เลขานุการหรือคณะกรรมการที่ทางกลุ่มแต่งตั้ง 1 คน

11.7.3 ค่าบริการการบริหารการใช้น้ำ

สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำไม่ต้องจ่ายค่าบริการการบริหารการใช้น้ำให้แก่กลุ่มผู้ใช้น้ำ

11.7.4 กิจกรรมที่สมาชิกกลุ่มต้องปฏิบัติ

สมาชิกกลุ่มมีหน้าที่ในการร่วมมือกันพัฒนาคูส่งน้ำ คลองส่งน้ำ หรือสิ่งที่เป็น ประโยชน์แก่สมาชิกกลุ่ม โดยให้สมาชิกส่งตัวแทนอย่างน้อยครัวเรือนละ 1 คน นำเครื่องมือในการ พัฒนา เช่น จอบ เสียม มีด เป็นต้น มาพร้อมกันในวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด เพื่อร่วมกัน พัฒนา หากสมาชิกครบครัวใดไม่ส่งตัวแทนมาร่วมกันพัฒนาจะต้องเสียค่าปรับครัวเรือนละ 60 บาท

11.7.5 ผลการปฏิบัติงานของกลุ่มผู้ใช้น้ำ

จากการสอบถามเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ 49 ราย ที่แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของกลุ่มผู้ใช้น้ำที่เกษตรกรเป็นสมาชิกอยู่ พบว่าเกษตรกร 44 ราย ให้ ความ คิดเห็นว่ากลุ่มผู้ใช้น้ำที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ในปัจจุบันสามารถปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเกณฑ์ดี เนื่อง จาก สมาชิกได้รับการอย่างดีสามารถมีน้ำใช้อย่างเพียงพอ กลุ่มผู้ใช้น้ำสามารถทำให้เกิดความ สามัคคีภายในกลุ่มอีกทั้งสมาชิกในกลุ่มให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่มที่ได้ กำหนดไว้ แต่เกษตรกร 5 ราย ที่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำให้ความคิดเห็นว่ากลุ่มผู้ใช้น้ำที่ตนเองเป็น สมาชิกอยู่ในปัจจุบันปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ดี เนื่องจาก สมาชิกบางคนได้รับน้ำไม่เพียงพอ และไม่มีความพร้อมเพียงในการให้ความร่วมมือในการร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ เท่าที่ควร ซึ่ง เกษตรกร 3 ราย ให้ความคิดเห็นว่าถึงแม้ว่าการปฏิบัติงานของกลุ่มยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ดีแต่กลุ่มผู้ ใช้ น้ำยังควรที่จะมีต่อไป เนื่องจากการมีกลุ่มผู้ใช้น้ำทำให้เกษตรกรสามารถปรึกษาหารือกันทำให้ สามารถดำเนินการได้สอดคล้องกัน แต่ควรที่จะมีการปรับปรุงในเรื่องของการจัดสรรน้ำให้สมาชิก ได้รับน้ำอย่างเพียงพอและทั่วถึง และปรับปรุงให้เกิดความสามัคคีในกลุ่มเพิ่มมากขึ้น แต่เกษตรกร

2 ราย ให้ความเห็นว่าการปฏิบัติงานของกลุ่มยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ดีและกลุ่มผู้ใช้น้ำไม่ควรที่จะมีต่อไป เนื่องจากการที่มีกลุ่มผู้ใช้น้ำก็ไม่ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

11.7.6 ปัญหาและอุปสรรคการใช้น้ำ

จากการสอบถามเกษตรกร 56 ราย พบว่าเกษตรกร 30 ราย ไม่มีปัญหาการใช้น้ำ เนื่องจาก เกษตรกรได้รับน้ำอย่างเพียงพอเมื่อมีความต้องการใช้น้ำ อีกทั้งเกษตรกรบางรายมีแหล่งเก็บกักน้ำในพื้นที่ของตนเองและเกษตรกรบางรายอยู่ต้นคลองส่งน้ำทำให้ไม่มีปัญหาจากการใช้น้ำ แต่เกษตรกรจำนวน 25 ราย มีอุปสรรคและปัญหาในการใช้น้ำเนื่องจาก ระบบส่งน้ำชำรุด มีการปิดปรับปรุงซ่อมแซมคลองส่งน้ำทำให้ได้รับน้ำไม่เพียงพอ ไม่สม่ำเสมอ มีการแย่งน้ำกันใช้ระหว่างสมาชิก และเกษตรกรบางรายได้รับน้ำไม่เพียงพอเนื่องจากอยู่ปลายคูส่งน้ำ ส่วนเกษตรกร 1 ราย ไม่ออกความคิดเห็นในประเด็นนี้

11.8 ความคิดเห็นของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ.

11.8.1 ความต้องการใช้น้ำและหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดหาแหล่งน้ำ

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำจำนวน 6 ราย ถึงความคิดเห็นของคณะกรรมการในประเด็นของความต้องการแหล่งน้ำ และ/หรือ ระบบส่งน้ำ หน่วยงานที่ควรเป็นผู้จัดหาแหล่งน้ำและ/หรือระบบส่งน้ำดังกล่าว พบว่า คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำจำนวน 2 ราย คิดเป็น ร้อยละ 33.33 ของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำจำนวน 6 ราย มีความต้องการเฉพาะระบบส่งน้ำ คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำจำนวน 3 ราย คิดเป็น ร้อยละ 50.00 มีความต้องการทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำอีก 1 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 16.67 ไม่มีความต้องการทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ ดังแสดงในตาราง 1.02

ในการจัดหาแหล่งน้ำ และ/หรือ ระบบส่งน้ำ คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำทั้ง 5 รายที่มีความต้องการแหล่งน้ำ และ/หรือ ระบบส่งน้ำ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหน่วยงานที่ควรทำหน้าที่จัดหาพร้อมทั้งดูแลแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำควรเป็นกรมชลประทาน

ตารางที่ 1.02 ความต้องการแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำในอนาคต

ความพึงประสงค์	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
จัดหาเฉพาะแหล่งน้ำ โดยผู้จัดหาระบบส่งน้ำเอง	0	0.00
จัดหาเฉพาะระบบส่งน้ำ	2	33.33
จัดหาทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ	3	50.00
ไม่ต้องการทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ	1	16.67
รวมคณะกรรมการกลุ่มทั้งสิ้น	6	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

11.8.2 ความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน

ความคิดเห็นของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำเมื่อมีการจัดหาแหล่งน้ำและ/หรือระบบส่งน้ำตามที่คณะกรรมการต้องการ มีดังนี้ คณะกรรมการทั้ง 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 ยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน โดยคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำจำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.00 ต้องการจ่ายค่าชลประทานเป็นเงินสด และ 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.00 ต้องการจ่ายค่าชลประทานอยู่ในรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งคล้ายกับการเก็บภาษีที่ดิน ดังแสดงในตารางที่ 2.02

นอกจากนี้คณะกรรมการกลุ่มที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทานยังได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการชำระค่าชลประทาน โดยคณะกรรมการส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะชำระค่าชลประทานโดยตรงกับพนักงานจัดเก็บ และมีคณะกรรมการบางส่วน ได้เสนอวิธีชำระค่าชลประทานในรูปแบบอื่น คือ ให้เกษตรกรชำระค่าชลประทาน ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล (อ.บ.ค.)

11.8.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดเก็บค่าชลประทานและค่าบริการบริหารการใช้น้ำ

ความคิดเห็นของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทานเป็นเงินสด 4 ราย เกี่ยวกับหน่วยงานที่ควรเข้ามาทำหน้าที่จัดเก็บค่าชลประทาน คณะกรรมการส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าหน่วยงานที่ควรทำหน้าที่ในการจัดเก็บค่าชลประทานควรเป็นหน่วย

งานอื่น ๆ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อ.บ.ต.) เนื่องจากปัจจุบัน อ.บ.ต. มีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่อยู่แล้ว และมีคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำบางส่วนให้ความเห็นว่าควรเป็นกรมชลประทาน โดยให้ความเห็นว่ากรมชลประทานเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดหาแหล่งน้ำและจัดสรรน้ำอยู่แล้วในปัจจุบัน มีความสะดวกในการชำระเงินและสามารถนำเงินที่เก็บได้มาใช้ในการดูแล ซ่อมแซมและบำรุงรักษาแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ

ตารางที่ 2.02 ความยินดีที่จะจ่ายและลักษณะการจ่ายค่าชลประทานของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ

ความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เกษตรกรที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน	5	100.00
ลักษณะการจ่ายค่าชลประทาน		
1. เงินสด	4	80.00
- จ่ายเป็นลูกบาศก์เมตร	2	50.00
- จ่ายเป็น บาท/ไร่/ปี	0	0.00
- จ่ายแบบเหมาจ่าย (บาท/ปี)	1	25.00
- จ่ายเป็น บาท/ไร่/ฤดู	1	25.00
2. ผลผลิตทางการเกษตร	0	0.00
3. อื่น ๆ	1	20.00
เกษตรกรที่ไม่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน	0	0.00
รวม	5	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

ในส่วนของการบริการ**การบริหารการใช้น้ำ**คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำมีความยินดีที่จะจ่ายค่าบริการการบริหารการใช้น้ำ 4 ราย และคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหน่วยงานที่ควรทำหน้าที่ในการจัดเก็บค่าบริการการบริหารการใช้น้ำว่าควรจะเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำเป็นส่วนใหญ่ โดยให้เหตุผลว่ากลุ่มผู้ใช้น้ำในปัจจุบันทำหน้าที่อยู่แล้ว รองลงมาให้ความเห็นว่าควรจะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บค่าบริการการบริหารการใช้น้ำ โดยให้เหตุผลว่า ปัจจุบัน อบต. ทำหน้าที่จัดเก็บภาษีอยู่แล้ว และมีคณะกรรมการเพียงบางส่วนที่

เสนอให้กรมชลประทานเป็นผู้จัดเก็บ เนื่องจากกรมชลประทานมีหน้าที่จัดหาและจัดสรรน้ำอยู่แล้ว จึงมีงบประมาณเข้ามาสนับสนุน และมีความผูกพันกับเกษตรกรในพื้นที่

11.8.4 การตระหนักถึงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน

จากการสอบถามคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ 6 ราย ในเรื่องการรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน และ พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พบว่า คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำส่วนใหญ่ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการชลประทาน กล่าวคือ คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำทั้ง 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน ส่วนการรับทราบเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง มีคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.67 ทราบข้อมูลเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง และมีคณะกรรมการ 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 83.33 ที่ไม่ทราบ ดังตารางที่ 3.02

ตารางที่ 3.02 การรับทราบข้อมูลกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บค่าชลประทาน

เรื่อง	ทราบ		ไม่ทราบ	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
กองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน	0	0.00	6	100.00
พรบ. การชลประทานหลวง	1	16.67	5	83.33

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง ที่ได้กำหนดให้มีการจัดเก็บค่าชลประทานเพื่อการเกษตรในอัตราไม่เกิน 5บาท/ไร่และนอกภาคเกษตรในอัตรา 0.50 บาทต่อลูกบาศก์เมตร พบว่า คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.33 ให้ความเห็นว่าอัตราค่าชลประทานเพื่อการเกษตรที่ได้กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติเหมาะสม และคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.67 ให้ความเห็นว่าอัตราดังกล่าวต่ำเกินไปมี ซึ่งอัตราค่าชลประทานเพื่อการเกษตรโดยเฉลี่ยที่คณะกรรมการคิดว่าเป็นอัตราที่เหมาะสมคือ 11.67 บาทต่อไร่

ส่วนความคิดเห็นของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำที่มีต่ออัตราค่าชลประทานสำหรับผู้ใช้นอกภาคการเกษตรที่ได้ระบุในพระราชบัญญัติ พบว่า คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้ 2 ราย หรือคิดเป็น 33.33 ให้ความคิดเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราที่เหมาะสมแล้ว คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้ 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 50.00 ให้ความคิดเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราดังกล่าวต่ำเกินไป และมีคณะกรรมการที่ไม่ออกความคิดเห็น 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.67 ซึ่งอัตราค่าชลประทานสำหรับผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตรโดยเฉลี่ยที่คณะกรรมการคิดว่าเป็นอัตราที่เหมาะสมคือ 2.80 บาทต่อลูกบาศก์เมตร ดังแสดงในตารางที่ 4.02 และ ตารางที่ 5.02

ตารางที่ 4.02 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานตามพระราชบัญญัติการชลประทาน
หลวง พ.ศ. 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2518

ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตรา ค่าชลประทาน ตาม พรบ. การชลประทานหลวง	สูงเกินไป		เหมาะสม		ต่ำเกินไป		ไม่ออกความเห็น	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ภาคเกษตร (บาท/ไร่/ปี)	0	0.00	2	33.33	4	66.67	0	66.67
นอกภาคเกษตร (บาท/ลูก บาศก์เมตร)	0	0.00	2	33.33	3	50.00	1	16.67

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

11.8.5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำ โครงการอ่างเก็บน้ำดอกกราย ซึ่งปัจจุบันเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำจากโครงการอ่างเก็บน้ำหนองปลาไหล ได้เสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะให้โครงการฯ ควรปรับปรุง คูส่งน้ำ ให้เป็นคูคอนกรีต เพื่อลดค่าใช้จ่ายและแรงงานในการทำ ความสะอาดคูส่งน้ำ ส่วนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับค่าชลประทาน คณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำเสนอให้นำค่าชลประทานที่จัดเก็บได้มาใช้ในการพัฒนาแหล่งน้ำ ระบบส่งน้ำ ในประเทศ และดูแลรักษา ซ่อมแซม คลอง คูส่งน้ำและอาคารชลประทานให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ ตลอด อีกทั้งนำเงินที่เก็บได้มาใช้ในการบริหาร และพัฒนาส่งเสริมการเกษตรภายในพื้นที่ที่มีการจัดเก็บ

ตารางที่ 5.02 ความคิดเห็นของคณะกรรมการกลุ่มผู้ใช้น้ำเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานที่เหมาะสม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทาน	จำนวน (ราย)
ในภาคการเกษตร (บาท/ไร่/ปี)	
0.00	0
1.00-5.00	2
6.00-10.00	2
11.00-15.00	0
16.00-20.00	2
มากกว่า 20.00	0
ไม่แสดงความคิดเห็น	0
อัตราค่าชลประทานต่ำสุด 5.00	
อัตราค่าชลประทานสูงสุด 20.00	
อัตราค่าชลประทานเฉลี่ย 11.67	
นอกภาคการเกษตร (บาท/ลูกบาศก์เมตร)	
0.00	0
0.10-0.50	2
0.60-1.00	1
1.10-1.50	0
1.60-2.00	1
มากกว่า 2.00	1
ไม่แสดงความคิดเห็น	1
อัตราค่าชลประทานต่ำสุด 0.50	
อัตราค่าชลประทานสูงสุด 10.00	
อัตราค่าชลประทานเฉลี่ย 2.80	

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

12. เกษตรกรผู้ใช้น้ำ

จากการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเมื่อวันที่ 24-25 มีนาคม 2543 เกษตรกรผู้ใช้น้ำในเขตโครงการอ่างเก็บน้ำดอกกรายจำนวน 56 ราย มีข้อมูลทางเศรษฐกิจ ข้อมูลการเพาะปลูกพืช ข้อมูลลักษณะการใช้น้ำชลประทาน และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน ดังนี้

12.1 ข้อมูลทั่วไป

12.1.1 ลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ใช้น้ำ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรจำนวน 56 ครัวเรือน มี 54 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 96.43 ของกลุ่มเกษตรกรที่มาให้สัมภาษณ์ทั้งหมด ประกอบอาชีพอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก มีเกษตรกร 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.79 ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพหลัก และมีเกษตรกร 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.79 ประกอบอาชีพค้าขายเป็นอาชีพหลัก โดยรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 89,804.76 บาทต่อปี เป็นรายได้โดยเฉลี่ยจากการทำการเกษตรประมาณ 76,290.60 บาทต่อปี รายจ่ายโดยเฉลี่ยของครัวเรือนประมาณ 79,636.32 บาทต่อปี จากจำนวนรายจ่ายโดยเฉลี่ยของครัวเรือนไม่มีรายจ่ายค่าใช้น้ำโดยเฉลี่ยของครัวเรือน เกษตรกรจำนวน 4 ครัวเรือน มีรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาทต่อเดือน เกษตรกรจำนวน 23 ครัวเรือน มีรายได้อยู่ระหว่าง 2,000 – 4,999 บาทต่อเดือน เกษตรกรจำนวน 15 ครัวเรือน มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,000 – 9,999 บาทต่อเดือน เกษตรกรจำนวน 9 ครัวเรือน มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,000 – 15,999 บาทต่อเดือน เกษตรกรจำนวน 3 ครัวเรือน มีรายได้อยู่ระหว่าง 16,000 – 24,999 บาทต่อเดือน และเกษตรกรจำนวน 2 ครัวเรือน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,000 บาทต่อเดือน ขึ้นไป (ตารางที่ 6.02 และตารางที่ 7.02)

ตารางที่ 6.02 รายได้และรายจ่ายของครัวเรือน

รายได้ - รายจ่าย	บาทต่อปี
รายได้	
รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน	89,804.76
รายได้เฉลี่ยจากการเกษตร	76,290.60
รายจ่าย	
รายจ่ายโดยเฉลี่ยของครัวเรือน	79,636.32
รายจ่ายค่าใช้น้ำโดยเฉลี่ยของครัวเรือน	0

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

ตารางที่ 7.02 ช่วงรายได้เฉลี่ยของเกษตรกร

ช่วงรายได้ (บาทต่อเดือน)	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
0-1,999	4	7.14
2,000-4,999	23	41.07
5,000-9,999	15	26.79
10,000-15,999	9	16.07
16,000-24,999	3	5.36
25,000 ขึ้นไป	2	3.57

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

12.1.2 การใช้ประโยชน์จากที่ดิน

ลักษณะการใช้ประโยชน์จากที่ดินของกลุ่มเกษตรกรที่มาให้สัมภาษณ์ เกษตรกรมีพื้นที่ถือครองประมาณ 1,213.60 ไร่ ซึ่งเกษตรกรนำที่ดินเหล่านั้นมาทำการเกษตรโดยเฉลี่ยประมาณ 1,084.50 ไร่ ใช้เป็นที่อยู่อาศัยโดยเฉลี่ยประมาณ 112.13 ไร่ และเป็นที่ทิ้งร้างว่างเปล่าโดยเฉลี่ยประมาณ 17.00 ไร่ (ตารางที่ 8.02)

ตารางที่ 8.02 ลักษณะการใช้ประโยชน์จากที่ดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ถือครอง (มีกรรมสิทธิ์)	1,213.60	100.00
เพื่อการเกษตร	1,084.50	89.36
ที่อยู่อาศัย	112.13	9.24
ทิ้งร้างว่างเปล่า	17.00	1.40
พื้นที่เช่า (เพื่อการเกษตร)	0	0
รวม	1,213.60	-

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

12.1.3 ลักษณะการนำน้ำชลประทานมาใช้ประโยชน์

ลักษณะการนำน้ำของเกษตรกรมาใช้ในพื้นที่มีการนำน้ำเข้าพื้นที่ทำการเกษตรดังตารางที่ 9.02

ลักษณะการนำน้ำเข้าที่นา เกษตรกรจำนวน 35 ครัวเรือน ใช้วิธีปล่อยน้ำจากคลองผ่านคูให้ไหลเข้าแปลงเกษตรกรรม เกษตรกรจำนวน 7 ครัวเรือน ปล่อยน้ำจากคลองผ่านคูและแปลงเกษตรกรรมแล้วปล่อยเข้าพื้นที่เกษตรกรรม เกษตรกรจำนวน 4 ครัวเรือน ใช้วิธีสูบน้ำจากแปลงตนเองได้เลย และเกษตรกรอีกจำนวน 2 ครัวเรือน ต้องสูบน้ำจากคลองชลประทานผ่านคูและแปลงเกษตรกรรม แล้วเข้าพื้นที่เกษตรกรรม

ตารางที่ 9.02 ลักษณะการนำน้ำมาไว้ในพื้นที่

วิธีการนำน้ำเข้าพื้นที่ทำการเกษตร	ที่นา	ที่ไร่	ที่ปลูกผัก	ที่สวน	ที่เลี้ยงสัตว์	บ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ	อื่นๆ
	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวน (ครัวเรือน)
สูบน้ำจากแปลงตนเองได้เลย	4	1	0	14	1	1	0
สูบน้ำจากคลอง/คูผ่านแปลงคนอื่นแล้วเข้าพื้นที่ตนเอง	2	0	0	0	0	0	0
ปล่อยน้ำจากคลอง/คูให้ไหลเข้าแปลงได้เลย	35	5	2	13	0	0	0
ปล่อยน้ำจากคลอง/คูผ่านแปลงคนอื่นแล้วเข้าพื้นที่ตนเอง	7	3	0	6	0	1	0
อื่นๆ	0	0	0	0	0	0	0

ที่มา จากการสำรวจ 2543

ลักษณะการนำน้ำเข้าที่ไร่ เกษตรกรจำนวน 5 ครัวเรือน ใช้วิธีปล่อยน้ำจากคลองผ่านคูให้ไหลเข้าแปลงเกษตรกรรม เกษตรกรจำนวน 3 ครัวเรือน ปล่อยน้ำจากคลองผ่านคูและแปลงเกษตรกรรมแล้วปล่อยเข้าพื้นที่เกษตรกรรม และเกษตรกรอีกจำนวน 1 ครัวเรือน ใช้วิธีสูบน้ำจากแปลงตนเองได้เลย

ลักษณะการนำน้ำเข้าที่ปลูกผัก เกษตรกรจำนวน 2 ครัวเรือน ใช้วิธีปล่อยน้ำจากคลองผ่านคูให้ไหลเข้าแปลงเกษตรกรรม

ลักษณะการนำน้ำเข้าที่สวน มีเกษตรกรจำนวน 14 ครัวเรือน ใช้วิธีสูบน้ำจากแปลงตนเองได้เลย เกษตรกรจำนวน 13 ครัวเรือน ใช้วิธีปล่อยน้ำจากคลองผ่านคูให้ไหลเข้าแปลงเกษตรกรรม และมีเกษตรกรจำนวน 6 ครัวเรือน ปล่อยน้ำจากคลองผ่านคูและแปลงเกษตรกรรมแล้วปล่อยเข้าพื้นที่เกษตรกรรม

ลักษณะการนำน้ำเข้าที่เลี้ยงสัตว์ เกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน ใช้วิธีสูบน้ำจากแปลงตนเองได้เลย

ลักษณะการนำน้ำเข้าที่เลี้ยงสัตว์น้ำ เกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน ใช้วิธีสูบน้ำจากแปลงตนเองได้เลย และมีเกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน ปล่อยน้ำจากคลองผ่านคูและแปลงเกษตรกรรมแล้วปล่อยเข้าพื้นที่เกษตรกรรม

12.1.4 ความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตร

เกษตรกรต้องการใช้น้ำชลประทานเพื่อนำไปใช้ในการผลิตผลผลิตมากที่สุดในเดือนเมษายน และมีความต้องการน้ำชลประทานน้อยที่สุดในเดือนธันวาคม (ตารางที่ 10.02)

ตารางที่ 10.02 ช่วงเวลาความต้องการน้ำเพื่อการเกษตร

เดือน	จำนวนครั้ง
มกราคม	74
กุมภาพันธ์	98
มีนาคม	116
เมษายน	121
พฤษภาคม	92
มิถุนายน	82
กรกฎาคม	87
สิงหาคม	92
กันยายน	90
ตุลาคม	89
พฤศจิกายน	85
ธันวาคม	66

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

12.2 ความคิดเห็นในการจัดเก็บค่าชลประทานของเกษตรกรผู้ใช้น้ำ

12.2.1 การจัดเก็บค่าชลประทาน

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน เกษตรกรจำนวน 22 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 39.29 เห็นด้วยในการจัดเก็บค่าชลประทาน เนื่องจากจะทำให้มีการใช้น้ำอย่างประหยัด มีความเสมอภาคในการได้รับน้ำ และได้ใช้น้ำจากชลประทาน จึงควรที่จะช่วยแบ่งเบาภาระให้กับกรมชลประทานในเรื่องงบประมาณการดูแลรักษาระบบและแหล่งน้ำของกรมชลประทาน เกษตรกรจำนวน 32 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 51.14 ไม่เห็นด้วยกับการจัดเก็บค่าชลประทาน ทั้งนี้เนื่องจากโดยส่วนใหญ่แล้วเกษตรกรมีรายได้ที่ต่ำ และเป็นหน้าที่ของกรมชลประทานที่จะต้องช่วยเหลือเกษตรกรจึงไม่ควรมีการจัดเก็บค่าชลประทาน และเกษตรกรอีกจำนวน 2 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.57 ไม่เสนอความคิดเห็นในประเด็นนี้ (ตารางที่ 11.02)

ตารางที่ 11.02 ความคิดเห็นในการจัดเก็บค่าชลประทานของเกษตรกร

ความคิดเห็น	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ความเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน		
เห็นด้วย	22	39.29
ไม่เห็นด้วย	32	51.14
ไม่แสดงความคิดเห็น	2	3.57
รวม	56	100

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

12.2.2 ความต้องการใช้น้ำ

ความคิดเห็นของเกษตรกรถึงความต้องการแหล่งน้ำและ/หรือระบบส่งน้ำในอนาคต พบว่า มีเกษตรกรจำนวน 44 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 78.57 ที่มีความต้องการให้จัดหาทั้ง แหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ เกษตรกรจำนวน 5 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 8.93 ต้องการให้จัดหา เฉพาะระบบส่งน้ำ เกษตรกรจำนวน 2 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.56 ต้องการให้มีการจัดหา เฉพาะแหล่งน้ำ นอกจากนี้มีเกษตรกรจำนวน 5 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 8.93 ไม่ต้องการให้มีการจัดหาทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ ดังตารางที่ 12.02

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีความต้องการแหล่งน้ำ และ/หรือ ระบบส่งน้ำ 51 ครัวเรือน เกี่ยวกับหน่วยงานที่ควรเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดหาและดูแลแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ พบว่า เกษตรกรจำนวน 28 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 54.90 ให้ความเห็นว่าควรเป็นกรมชลประทาน เกษตรกรจำนวน 13 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 25.491 ให้ความคิดเห็นว่าควรเป็น กลุ่มผู้ใช้น้ำเอง เกษตรกรจำนวน 9 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.65 ได้เสนอให้เป็นหน่วยงาน อื่น คือ อ.บ.ต. และมีเกษตรกร 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.96 ที่ไม่แสดงความคิดเห็นใน ประเด็นนี้ ดังตารางที่ 13.02

ตารางที่ 12.02 ความต้องการแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำในอนาคต

ความพึงประสงค์	จำนวน(ครัวเรือน)	ร้อยละ
ความต้องการแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ		
เฉพาะแหล่งน้ำ โดยผู้ใช้จัดหาระบบส่งน้ำเอง	2	3.57
เฉพาะระบบส่งน้ำ	5	8.93
แหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ	44	78.57
ไม่ต้องการทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ	5	8.93
รวม	56	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

ตารางที่ 13.02 หน่วยงานที่ควรทำหน้าที่จัดหาและดูแลแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ

หน่วยงาน	จำนวน(ครัวเรือน)	ร้อยละ
กรมชลประทาน	28	54.90
รัฐวิสาหกิจ	0	0
บริษัทเอกชน	0	0
หน่วยงานกลางที่ตั้งขึ้นใหม่ (องค์กรมหาชน)	0	0
กลุ่มผู้ใช้น้ำ	13	25.49
อื่น ๆ	9	17.65
ไม่แสดงความคิดเห็น	1	1.96
รวม	51	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

12.2.3 ความยินดีที่จะจ่ายและรูปแบบการจ่ายค่าชลประทาน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทานเมื่อกำหนดข้อสมมติในลักษณะที่ว่า ถ้าในอนาคตทางโครงการชลประทานสามารถที่จะจัดหาเฉพาะแหล่งน้ำ หรือเฉพาะระบบส่งน้ำ หรือทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีน้ำให้เกษตรกรอย่างเพียงพอและทั่วถึง ได้น้ำตามความต้องการแล้ว พบว่า เกษตรกรจำนวน 17 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 33.33 ไม่ยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน และมีเกษตรกรจำนวน 34 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 66.67 ที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน โดยเกษตรกรจำนวน 29 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 85.29 ของเกษตรกรที่ยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน ต้องการจ่ายค่าชลประทานในรูปแบบเงินสด และต้องการจ่ายเป็น บาทต่อลูกบาศก์เมตร บาทต่อไร่ต่อปี บาทต่อปี (เหมาจ่าย) และบาทต่อไร่ต่อฤดู และมีเกษตรกรอีกจำนวน 5 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 14.71 ที่มีรูปแบบการจ่ายแบบอื่น ๆ ที่ต่างออกไป คือ จ่ายรวมกับภาษีที่ดิน ดังแสดงในตารางที่ 14.02

ตารางที่ 14.02 ความยินดีที่จะจ่ายและลักษณะการจ่ายค่าชลประทาน

ความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
เกษตรกรที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน	34	66.67
ลักษณะการจ่ายค่าชลประทาน		
1. เงินสด	29	85.29
- จ่ายเป็นลูกบาศก์เมตร	1	3.45
- จ่ายเป็น บาทต่อไร่ต่อปี	13	44.83
- จ่ายแบบเหมาจ่าย (บาทต่อปี)	10	34.48
- จ่ายเป็น บาทต่อไร่ต่อฤดู	3	10.34
2. ผลผลิตทางการเกษตร	0	0
3. อื่น ๆ	5	14.71
เกษตรกรที่ไม่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน	17	33.33
รวม	51	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

12.2.4 วิธีการชำระค่าชลประทาน

เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการชำระค่าชลประทาน ดังนี้ เกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.45 ต้องการโอนชำระผ่านบัญชีธนาคาร เกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.45 ต้องการชำระทางไปรษณีย์ เกษตรกรจำนวน 2 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 6.90 ให้ไปชำระที่สำนักงานโครงการ เกษตรกรจำนวน 23 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 79.31 ต้องการจะชำระค่าชลประทานโดยตรงกับพนักงานที่มาจัดเก็บ และมีเกษตรกรอีกจำนวน 2 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 6.90 ที่ได้เสนอวิธีอื่นในการชำระค่าชลประทาน คือ ชำระค่าชลประทานกับ อ.บ.ต. ดังตารางที่ 15.02

12.2.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการเก็บค่าชลประทาน

หน่วยงานที่ควรทำหน้าที่ในการจัดเก็บค่าชลประทาน ตามความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทาน มีเกษตรกรจำนวน 9 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 31.03 ให้ความเห็นว่าควรเป็นกรมชลประทาน โดยให้เหตุผลว่าน้ำที่ได้รับมีคุณภาพดียอมรับได้ เป็นหน้าที่ของชลประทานอยู่แล้วที่ต้องทำ มีเกษตรกรจำนวน 12 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 41.38 ให้ความเห็นว่าควรเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำ โดยให้เหตุผลว่าเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ มีความใกล้ชิดกับเกษตรกร และมีความน่าเชื่อถือ มีเกษตรกรจำนวน 7 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 24.14 ให้ความเห็นว่าควรเป็นหน่วยงานอื่น ๆ อาทิเช่น อ.บ.ต. ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำที่ได้รับการแต่งตั้ง โดยให้เหตุผลว่าหน่วยงานเหล่านั้นมีความสะดวกในการจัดเก็บ และเข้าใจสภาพเกษตรกรได้เป็นอย่างดีจึงมีความสะดวกต่อการพัฒนา และมีเกษตรกรอีก 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.45 ไม่แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ ดังแสดงในตารางที่ 16.02

ตารางที่ 15.02 วิธีการชำระค่าชลประทาน

วิธีการชำระ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
โอนเงินผ่านบัญชีธนาคาร	1	3.45
ชำระทางไปรษณีย์	1	3.45
ชำระที่สำนักงานโครงการ	2	6.90
ชำระที่ทำการบริษัทเอกชน	0	0
ชำระโดยตรงกับพนักงานจัดเก็บ	23	79.31
อื่น ๆ	2	6.90

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

ตารางที่ 16.02 หน่วยงานที่ควรทำหน้าที่จัดเก็บค่าชลประทาน

หน่วยงาน	จำนวน	ร้อยละ
กรมชลประทาน	9	31.03
รัฐวิสาหกิจ	0	0
บริษัทเอกชน	0	0
หน่วยงานกลาง	0	0
กลุ่มผู้ใช้น้ำ	12	41.38
อื่น ๆ	7	24.14
ไม่แสดงความคิดเห็น	1	3.45
รวม	29	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

สำหรับหน่วยงานที่ควรทำหน้าที่ในการจัดเก็บค่าบริการการบริหารการใช้น้ำ ตามความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีความยินดีที่จะจ่ายค่าบริการการบริหารการใช้น้ำ เกษตรกรจำนวน 11 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 45.83 ให้ความเห็นว่าควรเป็นกรมชลประทาน โดยให้เหตุผลว่าน้ำที่ได้รับมีคุณภาพดียอมรับได้ เป็นหน้าที่ของชลประทานในการดูแลพื้นที่และการจัดส่งน้ำ จึงเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมในการจัดเก็บ เกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 4.17 ให้ความเห็นว่าควรเป็นหน่วยงานกลาง เนื่องจากคาดว่าค่าใช้จ่ายในการติดตั้งและบริกาการค้า เกษตรกรจำนวน 1 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 4.17 ให้ความเห็นว่าควรเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำ เนื่องจากคาดว่าค่าใช้จ่ายในการติดตั้งและบริกาการค้า เป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดและมีความเข้าใจในเกษตรกร และกลุ่มผู้ใช้น้ำมีการปฏิบัติงานที่ดี เกษตรกรจำนวน 3 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.50 ให้ความเห็นว่าควรเป็น อ.บ.ต. โดยให้เหตุผลว่ามีความใกล้ชิดกับชาวบ้านและมีการทำงานอย่างเป็นระบบ และมีเกษตรกรจำนวน 8 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 33.33 ให้ความเห็นว่าควรเป็นหน่วยงานอื่น ๆ อาทิเช่น ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำ อำเภอ โดยให้เหตุผลว่าหน่วยงานดังกล่าวเป็นผู้ที่ปกครองหมู่บ้าน จึงควรเป็นหน้าที่ที่ควรปฏิบัติ ดังแสดงในตารางที่ 17.02

ตารางที่ 17.02 หน่วยงานที่ควรทำหน้าที่จัดเก็บค่าบริการการบริหารการใช้น้ำ

หน่วยงาน	จำนวน	ร้อยละ
กรมชลประทาน	11	45.83
รัฐวิสาหกิจ	0	0
บริษัทเอกชน	0	0
หน่วยงานกลาง	1	4.17
กลุ่มผู้ใช้น้ำ	1	4.17
อบต.	3	12.50
อื่นๆ	8	33.33
รวม	24	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

12.2.6 การรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายการชลประทานและกองทุน หมุนเวียนเพื่อการชลประทาน

เกษตรกรจำนวน 9 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 16.07 ของเกษตรกรที่มาให้สัมภาษณ์
ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการชลประทานในเรื่องกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน และเกษตรกรจำนวน
47 ครัวเรือน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 83.93 ที่ไม่ทราบ ส่วนการรับทราบเกี่ยวกับ พรบ. การชลประทาน
หลวง มีเกษตรกรจำนวน 5 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.93 ที่ได้ทราบ และเกษตรกรจำนวน 51 ครัว
เรือน คิดเป็นร้อยละ 92.07 ที่ไม่ทราบ ดังแสดงในตารางที่ 18.02

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรเกี่ยวกับการรับทราบกฎหมายเกี่ยวกับการชลประทาน
และกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยว
กับการชลประทานทั้งในเรื่องกองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทานและ พรบ.การชลประทานหลวง

ตารางที่ 18.02 การรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการชลประทาน

การรับทราบเกี่ยวกับ	ทราบ		ไม่ทราบ	
	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
กองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน	9	16.07	47	83.93
พรบ. การชลประทานหลวง	5	8.93	51	92.07

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

12.2.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานตามพระราชบัญญัติการ ชลประทานหลวง

ตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2518 ได้ระบุให้มีการจัดเก็บค่าชลประทานจากผู้ใช้น้ำในภาคการเกษตรได้ในอัตราไม่เกิน 5 บาทต่อไร่ และผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตรในอัตรา 0.50 บาทต่อลูกบาศก์เมตร พบว่า เกษตรกรจำนวน 16 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 28.57 ของเกษตรกรที่มาให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นค่าชลประทานสำหรับผู้ใช้น้ำในภาคการเกษตรมีอัตราสูงเกินไป เกษตรกรจำนวน 23 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 41.07 มีความเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราที่เหมาะสมแล้ว และมีเกษตรกรจำนวน 7 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 12.50 มีความเห็นว่าเป็นอัตราที่ต่ำเกินไป ดังแสดงในตารางที่ 19.02

ส่วนความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานสำหรับผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตร พบว่า มีเกษตรกรจำนวน 2 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 3.57 ให้มีความเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราที่สูงเกินไปว่า มีเกษตรกรจำนวน 25 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 44.64 ให้มีความเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราที่เหมาะสมแล้ว และมีเกษตรกรจำนวน 28 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 50 ให้มีความเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราที่ต่ำเกินไป ซึ่งเกษตรกรได้เสนออัตราค่าชลประทานทั้งในภาคการเกษตร และนอกภาคการเกษตรนี้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานสำหรับภาคการเกษตรมีอัตราค่าชลประทานเฉลี่ยเท่ากับ 5.26 บาทต่อไร่ต่อปี และความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานสำหรับนอกภาคการเกษตรมีอัตราค่าชลประทานเฉลี่ยเท่ากับ 2.17 บาทต่อลูกบาศก์เมตร ดังตารางที่ 19.02 และตารางที่ 20.02

ตารางที่ 19.02 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานตามพระราชบัญญัติการชลประทาน
หลวง พ.ศ. 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2518

ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชล ประทาน ตาม พรบ. การชล ประทานหลวง	สูงเกินไป		เหมาะสม		ต่ำเกินไป	
	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ภาคเกษตร (5 บาท/ไร่/ปี)	16	28.57	23	41.07	7	12.50
นอกภาคเกษตร (0.5 บาท/ลบ.ม.)	2	3.57	25	44.64	28	50.00

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

13. ผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตร

จากการสัมภาษณ์ผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตรที่ใช้น้ำจากโครงการอ่างเก็บน้ำดอกกราย ซึ่งประกอบด้วยบริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) และ บริษัทไทยแท่งไฟฟ้าจำกัด นอกจากนี้ในการศึกษาโครงการศึกษาการบริหารจัดเก็บค่าน้ำยังเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ต้องซื้อน้ำจาก บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) ด้วย ผลการศึกษามีดังนี้

13.1 บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน)

จากการสัมภาษณ์ บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) โดยใช้แบบสอบถามและการขอเข้าสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของบริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 20.02 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทานที่เหมาะสม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราค่าชลประทาน	จำนวน (ราย)
ในภาคการเกษตร (บาท/ไร่/ปี)	56
0.00	0
1.00-5.00	49
6.00-10.00	5
11.00-15.00	0
16.00-20.00	1
มากกว่า 20.00	1
ไม่แสดงความคิดเห็น	0
อัตราค่าชลประทานต่ำสุด 0	
อัตราค่าชลประทานสูงสุด 40.00	
อัตราค่าชลประทานเฉลี่ย 5.26	
นอกภาคการเกษตร (บาท/ลบ.ม.)	56
0.00	0
0.10-0.50	27
0.60-1.00	5
1.10-1.50	3
1.60-2.00	5
มากกว่า 2.00	15
ไม่แสดงความคิดเห็น	1
อัตราค่าชลประทานต่ำสุด 0.10	
อัตราค่าชลประทานสูงสุด 10.00	
อัตราค่าชลประทานเฉลี่ย 2.17	

ที่มา : จากการสำรวจ, 2543

13.1.1 จำนวนผู้ใช้น้ำและปริมาณการใช้น้ำ

บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) อยู่ในพื้นที่โครงการชลประทานของโครงการอ่างเก็บน้ำดอกกราย อ่างเก็บน้ำหนองค้อ และอ่างเก็บน้ำหนองปลาไหล โดยมีเส้นทางในการให้บริการน้ำ 4 เส้นทาง ได้แก่ ท่อส่งน้ำดอกกราย – มาบตาพุด – สัตหีบ มีระยะทางจากแหล่งน้ำ 49 กิโลเมตร และท่อส่งน้ำหนองปลาไหล – มาบตาพุด มีระยะทางแหล่งน้ำ 30.50 กิโลเมตร จำนวนลูกค้าที่ใช้น้ำจากเส้นทางส่งน้ำทั้งสองได้แก่ นิคม/สวนอุตสาหกรรม จำนวน 4 ราย โรงงานอุตสาหกรรมรายย่อย 14 ราย รวม 18 ราย ปริมาณน้ำที่ขายให้แก่ลูกค้ามีจำนวน 6 ล้านลูกบาศก์เมตร ท่อส่งน้ำหนองปลาไหล – หนองค้อ มีระยะทางแหล่งน้ำ 42.20 กิโลเมตร จำนวนลูกค้าที่ใช้น้ำจากเส้นทางส่งน้ำได้แก่ นิคม/สวนอุตสาหกรรม จำนวน 2 ราย ปริมาณน้ำที่ขายให้แก่ลูกค้ามีปริมาณ 0.40 ล้านลูกบาศก์เมตร ท่อส่งน้ำหนองค้อ – แหลมฉบัง – พัทยา – บางพระ มีระยะทาง 37.7 กิโลเมตร และ ท่อส่งน้ำหนองค้อ – แหลมฉบัง ระยะที่ 2 มีระยะทาง 14.00 กิโลเมตร จำนวนลูกค้าที่ใช้น้ำจากเส้นทางส่งน้ำได้แก่ นิคม/สวนอุตสาหกรรมจำนวน 3 ราย โรงงานอุตสาหกรรมรายย่อย 9 ราย รวม 12 ราย ปริมาณน้ำที่ขายให้แก่ลูกค้ามีปริมาณ 2 ล้านลูกบาศก์เมตร ปัจจุบันรวมจำนวนผู้ใช้น้ำที่ใช้บริการจาก บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) มีจำนวน 32 ราย (บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) ,2543)

13.1.2 การจ่ายเงินค่าชลประทาน

น้ำที่ บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) ใช้ในการผลิตน้ำดิบเพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้ใช้น้ำ คือ น้ำดิบที่ได้จากทางน้ำชลประทานของโครงการอ่างเก็บน้ำอ่างเก็บน้ำดอกกราย อ่างเก็บน้ำหนองค้อ และอ่างเก็บน้ำหนองปลาไหล โดยมีปริมาณน้ำที่ทางบริษัทใช้จากทางน้ำชลประทานของโครงการต่าง ๆ ตามเส้นทางส่งน้ำทั้ง 4 ท่อ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) ชื่อน้ำดิบจากโครงการชลประทานตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยชำระค่าชลประทานตามอัตราที่กำหนดไว้ในประกาศกฎกระทรวงฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2518) แห่งพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2518 ที่กรมชลประทานสามารถเรียกเก็บค่าชลประทานจากผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตรที่ใช้น้ำจากทางน้ำชลประทานในอัตราลูกบาศก์เมตรละห้าสิบลสตางค์ จากการสอบถามความคิดเห็นผู้แทนของทางบริษัทที่มีต่ออัตราค่าชลประทานสำหรับนอกภาคการเกษตรในปัจจุบันทางบริษัทเห็นว่าเป็นอัตราที่เหมาะสมแล้ว ส่วนอัตราค่าชลประทานสำหรับผู้ใช้น้ำในภาคการเกษตรผู้แทนของทางบริษัทเห็นว่าเป็นอัตราเหมาะสมแล้วเช่นกัน และเห็นว่าในภาคการเกษตรก็ควรมีการเก็บค่าชลประทานบ้างเพื่อให้สะท้อนถึงต้นทุนในการจัดหาน้ำ

ค่าใช้จ่ายในการจัดหาน้ำของ บริษัทจัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) ในส่วนของท่อส่งน้ำหนองปลาไหล – มาบตาพุด เริ่มก่อสร้างปี พ.ศ. 2541 แล้วเสร็จและดำเนินการในปี พ.ศ. 2543 ค่าลงทุนทั้งหมด 1,200 ล้านบาท ท่อส่งน้ำดอกกราย – มาบตาพุด – สัตหีบ และท่อส่งน้ำหนองค้อ – แหลมฉบัง – พัทธยา บริษัทเช่าบริหารระบบท่อส่งน้ำตั้งแต่ 1 มกราคม 2537 เป็นระยะเวลา 30 ปี โดยการประเมินมูลค่าเช่า/บริหารทรัพย์สินจากกระทรวงการคลังคิดเป็นมูลค่าประมาณ 722 ล้านบาท และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและบำรุงรักษา 27 ล้านบาทต่อเดือน สำหรับท่อส่งน้ำหนองปลาไหล – หนองค้อ และท่อส่งน้ำหนองค้อ – แหลมฉบัง อยู่ในระหว่างเจรจาคิดอัตราค่าเช่าบริการจากกระทรวงการคลัง

การกำหนดอัตราค่าน้ำของทางบริษัทใช้หลักการกำหนดอัตราค่าน้ำให้คุ้มกับต้นทุนทั้งหมด (Full cost pricing) โดยกำหนดตามต้นทุนที่แท้จริงของแต่ละโครงการ และคำนวณจากเงินลงทุนโครงการ ค่าน้ำดิบ ต้นทุนการดำเนินงาน ค่าเช่าและต้นทุนอื่นๆ นอกจากนี้ทางบริษัทยังมีนโยบายในการกำหนดอัตราค่าน้ำที่แตกต่างกันสำหรับลูกค้าแต่ละประเภท ดังนี้

1. อัตราค่าน้ำสำหรับลูกค้าเพื่อการอุปโภคบริโภค จะต่ำกว่าอัตราค่าน้ำประเภทอื่น เนื่องจากทางบริษัทตระหนักดีว่าน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิต

2. อัตราค่าน้ำที่จำหน่ายให้แก่นิคมอุตสาหกรรม จะต่ำกว่าอัตราค่าน้ำที่จำหน่ายให้แก่โรงงานอุตสาหกรรมทั่วไปที่อยู่นอกนิคมอุตสาหกรรม เพื่อส่งเสริมนโยบายของรัฐที่ต้องการให้โรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมซึ่งทำให้การจัดการทรัพยากรน้ำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จากหลักในการกำหนดอัตราค่าน้ำของบริษัทข้างต้น ทำให้อัตราค่าน้ำที่บริษัทกำหนดในแต่ละเส้นทางการส่งน้ำ (ท่อส่งน้ำ) ไม่เท่ากัน เนื่องจากแต่ละท่อส่งน้ำรับน้ำดิบจากอ่างเก็บน้ำที่แตกต่างกัน อัตราค่าน้ำในแต่ละท่อส่งน้ำมีดังนี้

ท่อส่งน้ำดอกกราย – มาบตาพุด – สัตหีบ ซึ่งรับน้ำจากโครงการอ่างเก็บน้ำดอกกรายจะกำหนดอัตราค่าน้ำตามประเภทของผู้ใช้ ดังนี้ ผู้ใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคบริโภคในอัตรา 5 บาทต่อลูกบาศก์เมตร นิคม/สวนอุตสาหกรรมในอัตรา 7 บาทต่อลูกบาศก์เมตร นิคม/สวนอุตสาหกรรมของเอกชนในอัตรา 8 บาทต่อลูกบาศก์เมตร และโรงงานอุตสาหกรรมในอัตรา 9 บาทต่อลูกบาศก์เมตร

ท่อส่งน้ำหนองปลาไหล – หนองค้อ รับน้ำจากโครงการอ่างเก็บน้ำหนองปลาไหล กำหนดอัตราค่าน้ำ 6.8 บาทต่อลูกบาศก์เมตร ส่วนท่อส่งน้ำหนองค้อ – แหลมฉับ – พัทยา – บางพระ มีระยะทาง 37.7 กิโลเมตร และ ท่อส่งน้ำหนองค้อ – แหลมฉับ ระยะที่ 2 ที่รับน้ำจากโครงการอ่างเก็บน้ำหนองค้อ กำหนดอัตราค่าน้ำ 5.00 บาทต่อลูกบาศก์เมตร

ปัญหาในการใช้น้ำจากทางบริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) บริษัทมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี แต่เมื่อสอบถามเรื่องคุณภาพน้ำพบว่า น้ำที่ทางบริษัทใช้มีตะกอน แต่ปัญหาดังกล่าวทางบริษัทก็สามารถแก้ไขได้

บริษัทจัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) ตระหนักถึงกฎหมายเกี่ยวกับค่าชลประทานดี และทราบว่าค่าชลประทานที่จัดเก็บได้จะต้องนำเข้ากองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน

13.1.3 ผู้ซื้อน้ำจาก บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน)

จากการสอบถาม นิคม/สวนอุตสาหกรรม โรงงานอุตสาหกรรมที่ซื้อน้ำดิบจาก บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) จำนวน 5 ราย และ การ ประปาจำนวน 1 ราย เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้น้ำ ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้น้ำ และความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน ดังนี้

1.) นิคม/สวนอุตสาหกรรม

1.1) ปริมาณการใช้น้ำ

จากการสอบถามนิคม/สวนอุตสาหกรรมของเอกชน คือ บริษัท ระยองที่ดิน อุตสาหกรรม จำกัด ตั้งอยู่จากอ่างเก็บน้ำดอกกรายประมาณ 10 กิโลเมตร เป็นผู้ใช้น้ำที่เป็น นิคม/สวนอุตสาหกรรม ประกอบกิจการพัฒนาที่ดินและให้บริการสาธารณูปโภคเพื่อการอุตสาหกรรม มีจำนวน แรงงาน 60 คน มูลค่าทรัพย์สิน 1,216 ล้านบาท ปริมาณการใช้น้ำของบริษัท ประมาณ 75,000 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน โดยทางบริษัทซื้อน้ำดิบจากบริษัทจัดการและพัฒนา ทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) ในอัตราลูกบาศก์เมตรละ 9 บาท นำมาผลิตเป็นน้ำ เพื่อการอุตสาหกรรม ในอนาคตทางบริษัทคาดว่าจะขยายการใช้น้ำเพื่อใช้ในการผลิตประมาณ 600,000 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน

ค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำของบริษัทคิดเป็นมูลค่า 675,000 บาทต่อเดือน หรือ 8,100,000 บาทต่อปี ซึ่งคิดเป็นค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำต่อค่าใช้จ่ายทั้งหมดของโรงงานร้อยละ 25 ในการจ่ายค่าน้ำดิบให้แก่บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) มีขั้นตอนดังนี้ กล่าวคือ ในเบื้องต้นบริษัทจัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) จะส่งใบแจ้งหนี้เรียกเก็บค่าน้ำดิบมายังบริษัท เมื่อบริษัทตรวจสอบความถูกต้องของ ปริมาณและค่าน้ำดิบที่ทาง บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) เรียกเก็บ เมื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วทางบริษัทจะโอนเงินผ่านบัญชีธนาคารให้แก่ บริษัท จัด การและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) ตามกำหนดเวลา

เหตุผลที่ทางบริษัทไม่ใช้น้ำจากทางน้ำชลประทานของโครงการอ่างเก็บน้ำดอกกรายเนื่องมาจากเป็นมติของคณะรัฐมนตรี ที่กำหนดให้ผู้ใช้น้ำที่อยู่ในเขตที่ท่อส่งน้ำของบริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) วางผ่าน ต้องใช้น้ำจากทางบริษัท บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) เมื่อสอบถามถึงความเหมาะสมของอัตราค่าน้ำที่ทางบริษัทซื้อจาก บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) ทางบริษัทเห็นว่าอัตราดังกล่าวเป็นอัตราที่สูงเกินไป ควรอยู่ที่ 6 บาทต่อลูกบาศก์เมตร

จากการสอบถามถึงปัญหาในการใช้น้ำของทางบริษัทพบว่า ทางบริษัทไม่มีปัญหาเรื่องปริมาณการใช้น้ำ แต่จะมีปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพน้ำในเรื่องของการมีตะกอน โดยทางบริษัทให้ความสำคัญกับคุณภาพน้ำมาก เพราะถ้าคุณภาพไม่ดีก็จะส่งผลกระทบต่อขั้นตอนในการผลิตของโรงงานที่เป็นผู้ใช้น้ำ

1.2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน ในกรณีที่ถ้ามีหน่วยงานราชการหรือเอกชนเข้ามาจัดหาและพัฒนาเฉพาะแหล่งน้ำ เฉพาะระบบส่งน้ำ หรือพัฒนาและจัดหาทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ ทางบริษัทต้องการให้ทางหน่วยงานราชการหรือเอกชนเข้ามาจัดหาและพัฒนาทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ โดยทางบริษัทเต็มใจที่จะจ่ายค่าติดตั้งมิเตอร์น้ำตามขนาดและประเภทของมิเตอร์น้ำ และยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทานลูกบาศก์เมตรละ 6 บาท โดยจ่ายเป็นรายเดือน โดยวิธีโอนเงินผ่านบัญชีธนาคาร

ทัศนะของทางบริษัทเกี่ยวกับหน่วยงานที่จะเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดหาระบบส่งน้ำ และจัดเก็บค่าชลประทาน ทางบริษัทมีทัศนะว่าหน่วยงานที่ควรเข้ามาทำหน้าที่ดังกล่าวน่าจะเป็นกรมชลประทานเนื่องจากเป็นผู้ก่อสร้างและดูแลจัดสรรน้ำ และเป็นผู้บริหารจัดการได้โดยตรงกับภาระหน้าที่ และค่าชลประทานที่จัดเก็บได้ควรนำไปพัฒนาและบำรุงรักษาเขื่อน/อ่างเก็บน้ำ และระบบส่งน้ำ เมื่อสอบถามทัศนะเกี่ยวกับทางด้านกฎหมายชลประทาน บริษัทฯ ยอมรับที่ดินอุตสาหกรรมจำกัดไม่ทราบมาก่อนว่าค่าชลประทานที่จัดเก็บได้จะต้องนำเข้ากองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน แต่ทางบริษัทฯ ทราบว่าตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2518 กรมชลประทานสามารถเรียกเก็บค่าชลประทานจากผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตรในอัตราลูกบาศก์เมตรละห้าสิบบาท และในภาคการ

เกษตรในอัตรา 5 บาทต่อไร่ โดยทางบริษัทเห็นว่าอัตราค่าชลประทานที่เรียกเก็บจากผู้ใช้น้ำนอก ภาควิชาการเกษตรเป็นอัตราที่ต่ำเกินไป ควรเป็นอัตราที่รวมต้นทุนค่าก่อสร้าง ค่าบำรุงและดูแล รักษา ระบบส่งน้ำชลประทาน ส่วนอัตราค่าชลประทานในภาควิชาการเกษตรนั้นเป็นอัตราที่เหมาะสม แล้ว

2.) โรงงานอุตสาหกรรม

2.1) ปริมาณการใช้น้ำ

จากการสัมภาษณ์โรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 4 ราย และการประปา 1 ราย ได้แก่ โรงงานแยกก๊าซธรรมชาติระยอง ปตท. บริษัทเอเพ็คปิโตเคมีคอล จำกัด บริษัทเหล็กบูรพา อุตสาหกรรม จำกัด บริษัทผลิตไฟฟ้าระยองจำกัด และการประปาโรงพยาบาลสมเด็จพระนางเจ้า สิริกิต์ เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้น้ำ ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้น้ำ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด เก็บค่าชลประทาน ดังนี้

จากการสัมภาษณ์โรงงานอุตสาหกรรม 4 ราย มีเพียง 1 ราย ที่อยู่ในเขตพื้นที่ โครงการอ่างเก็บน้ำดอกกราย ได้แก่ บริษัท เหล็กบูรพาอุตสาหกรรม จำกัด ตั้งอยู่ในพื้นที่นิคม/ ส่วนอุตสาหกรรม ประกอบกิจการประเภทแปรรูปโลหะ มีจำนวนแรงงาน 150 คน มูลค่า ทรัพย์สิน 700 ล้านบาท ส่วนอีก 3 ราย ตั้งอยู่นอกพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำดอกกราย และอยู่นอก เขตนิคม/ส่วนอุตสาหกรรม ได้แก่ คือโรงงานแยกก๊าซธรรมชาติระยอง อยู่ห่างจากอ่างเก็บน้ำดอก กราย 23 กิโลเมตร ประกอบกิจการประเภทธุรกิจแยกก๊าซธรรมชาติ มีจำนวนแรงงาน 264 คน มูลค่าทรัพย์สิน 566 ล้านบาท บริษัทเอเพ็คปิโตเคมีคอล จำกัด อยู่ห่างจากโครงการอ่างเก็บน้ำ ดอกกราย 30 กิโลเมตร ประกอบกิจการประเภทพลาสติก PVC Resin มีจำนวนแรงงาน 74 คน มูลค่าทรัพย์สิน 2,000 ล้านบาท และบริษัทผลิตไฟฟ้าระยองตั้งอยู่ห่างจากโครงการอ่างเก็บน้ำ ดอกกราย 14 กิโลเมตร ประกอบกิจการประเภทผู้ผลิตไฟฟ้าอิสระ มีจำนวนแรงงาน 155 คน มูลค่าทรัพย์สิน 20,358 ล้านบาท

บริษัทหรือโรงงานใช้น้ำจากบริษัทจัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) โดยบริษัทหรือโรงงานมีปริมาณการใช้น้ำดังนี้ บริษัท เหล็กบรพาอุตสาหกรรม จำกัด ใช้น้ำต่อเดือนโดยรวมประมาณ 8,000 ลูกบาศก์เมตร แบ่งตามวัตถุประสงค์ในการใช้ได้แก่ เพื่อการหล่อเย็น 6,500 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน และใช้เพื่อการทำความสะดวก 1,500 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน โรงงานแยกก๊าซธรรมชาติระยองใช้น้ำต่อเดือนโดยรวมประมาณ 100,000 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน โดยโรงงานจะต้องนำน้ำดิบที่ซื้อผ่านระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำก่อน โดยทางโรงงานใช้น้ำดังกล่าวเพื่อการหล่อเย็น 85,000 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน ใช้เพื่อผลิต steam 15,000 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน และใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคและด้านอื่นๆ 2,000 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน นอกจากนี้ทางโรงงานแยกก๊าซธรรมชาติระยองยังใช้น้ำจากทางน้ำธรรมชาติโดยการสร้างบ่อกักเก็บน้ำ แล้วนำน้ำมาปรับปรุงคุณภาพน้ำก่อนที่จะนำไปใช้ในขบวนการผลิตต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว บริษัทเอเพ็คปิโตเคมีคอล จำกัดใช้น้ำต่อเดือนโดยรวมประมาณ 41,650 ลูกบาศก์เมตร โดยโรงงานใช้เพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิต 36,250 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน ใช้เพื่อการหล่อเย็น 3,000 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน ใช้เพื่อความสะดวก 200 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน และใช้เพื่อกิจกรรมอื่น 2,200 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน และบริษัท ผลิตไฟฟ้าระยอง จำกัด มีปริมาณการใช้น้ำโดยรวมประมาณ 765,195 ลูกบาศก์เมตร แบ่งเป็นการใช้น้ำเพื่อเป็นวัตถุดิบ 12,450 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน ใช้เพื่อการหล่อเย็น 742,335 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน และใช้เพื่อความสะดวก 10,410 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน

2.2) การจ่ายเงินค่าน้ำดิบ

อัตราค่าน้ำที่ทางโรงงานหรือบริษัทซื้อจากบริษัทจัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) อยู่ในอัตราระหว่าง 8 ถึง 9 บาทต่อลูกบาศก์เมตร โดย โรงงานแยกก๊าซธรรมชาติระยอง ปตท. และโรงงานผลิตไฟฟ้าระยอง ต้องจ่ายค่าน้ำดิบในอัตราลูกบาศก์เมตรละ 8 บาท ส่วนบริษัท เหล็กบรพาอุตสาหกรรม จำกัด และบริษัทเอเพ็คปิโตเคมีคอล จำกัด ต้องจ่ายค่าน้ำในอัตราลูกบาศก์เมตรละ 9 บาท

ค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำของบริษัท เหล็กบุรพาอุตสาหกรรม จำกัด เดือนละ 72,000 บาทต่อลูกบาศก์เมตร หรือ 864,000 บาทต่อปี คิดเป็นค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำต่อค่าค่าใช้จ่ายของโรงงานในรอบปีร้อยละ 0.02 ค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำของโรงงานแยกก๊าซธรรมชาติระยอง เดือนละ 800,000 บาท หรือ 9.6 ล้านบาทต่อปี คิดเป็นค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำต่อค่าใช้จ่ายโดยรวมของโรงงานในรอบหนึ่งปีร้อยละ 0.70 บริษัทเอเพ็คเคมีคอล จำกัด เดือนละ 374,850 บาทต่อเดือน หรือ 4,498,200 บาทต่อปี คิดเป็นค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำต่อค่าใช้จ่ายโดยรวมของโรงงานในรอบหนึ่งปีร้อยละ 0.17 และโรงงานผลิตไฟฟ้าระยอง 6 ล้านบาทต่อเดือน หรือ 73.50 ล้านบาทต่อปี คิดเป็นค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำต่อค่าใช้จ่ายโดยรวมของโรงงานในรอบหนึ่งปีร้อยละ 1.84 โดยค่าใช้น้ำของโรงงานหรือบริษัทไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม

2.3) อุปสงค์ในการใช้น้ำดิบ

ความต้องการใช้น้ำในอนาคตของทางโรงงานหรือบริษัท พบว่า โรงงานหรือบริษัทมีความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นในอนาคต ดังนี้ บริษัทเหล็กบุรพาอุตสาหกรรมต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นในอนาคต 10,000 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน โรงงานแยกก๊าซธรรมชาติระยองต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นในอนาคตประมาณ 150,000 ล้านลูกบาศก์เมตร บริษัท เอเพ็คปิโตรเคมีคอล จำกัด ต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นในอนาคตประมาณ 41,650 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน และโรงงานผลิตไฟฟ้าระยอง ต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นในอนาคตประมาณ 800,000 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน

2.4) ความคิดเห็นที่มีต่อค่าน้ำดิบ

ความคิดเห็นของโรงงานหรือบริษัทที่มีต่ออัตราค่าน้ำที่ต้องจ่ายในปัจจุบัน มีดังนี้ บริษัทเหล็กบุรพาอุตสาหกรรม จำกัด โรงงานแยกก๊าซธรรมชาติระยอง และบริษัทเอเพ็คเคมีคอล เห็นว่า อัตราค่าน้ำที่โรงงานต้องซื้อจาก บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) เป็นอัตราที่สูงเกินไปควรมีอัตราระหว่าง 7 ถึง 8 บาทต่อลูกบาศก์เมตร ส่วนบริษัทเอเพ็คเคมีคอลเห็นว่าอัตราค่าน้ำดิบดังกล่าวเป็นอัตราที่เหมาะสมแล้ว

ขั้นตอนที่ทางโรงงานหรือบริษัทต้องชำระเงินค่าน้ำดิบให้แก่บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) มีดังนี้ ทางโรงงานหรือบริษัทตรวจสอบปริมาณการใช้น้ำร่วมกับบริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) ทุกวันที่ 1 ของเดือน จากนั้นบริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) จะส่งใบแจ้งหนี้ให้กับทางโรงงานหรือบริษัท แล้วทางโรงงานหรือบริษัทจะทำการตรวจสอบใบแจ้งหนี้อีกหนึ่งรอบ และดำเนินการจ่ายเงินโดยโอนเงินเข้าบัญชีของ บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) ที่สำนักงานกรุงเทพฯ ภายใน 15 วันหลังจากได้รับใบแจ้งหนี้

ปัญหาในการใช้น้ำจากทางโรงงานหรือบริษัท มีดังนี้ โรงงานหรือบริษัทไม่มีปัญหาเรื่องปริมาณน้ำ แต่จะมีปัญหาเรื่องคุณภาพน้ำในเรื่องของตะกอนและสีของน้ำ เพราะถ้าคุณภาพน้ำไม่ดีแล้ว ทางโรงงานหรือบริษัทจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงคุณภาพน้ำสูง

2.5) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน

ความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน บริษัทเหล็กนุรพาอุตสาหกรรม จำกัด ต้องการให้หน่วยงานราชการหรือเอกชนเข้ามาจัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำให้แก่ทางบริษัท โดยทางบริษัทเต็มใจที่จะจ่ายค่าติดตั้งมิเตอร์ ระบบส่งน้ำ และค่าบริการอื่น ๆ ประมาณ 20 ล้านบาท และเต็มใจที่จะจ่ายค่าชลประทานลูกบาศก์เมตรละ 6 บาท เป็นรายเดือน โดยชำระเป็นเช็คผ่านธนาคาร ส่วนโรงงานแยกก๊าซธรรมชาติระยอง ต้องการให้หน่วยงานราชการหรือเอกชนเข้ามาจัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำเช่นเดียวกัน โดยเต็มใจที่จะจ่ายค่าชลประทานลูกบาศก์เมตรละ 6 บาท โดยวิธีการโอนเงินผ่านธนาคาร บริษัทเอเพ็คปิโตเคมีคอล จำกัด ต้องการให้หน่วยงานราชการหรือเอกชนเข้ามาจัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ โดยทางบริษัทยินดีที่จะจ่ายค่าติดตั้งมิเตอร์ ระบบส่งน้ำ และค่าบริการอื่น ๆ 4 ล้านบาท และอัตราค่าชลประทานลูกบาศก์เมตรละ 8 บาท โดยวิธีชำระโดยตรงกับเจ้าหน้าที่โครงการชลประทานที่โครงการชลประทาน และโรงงานผลิตไฟฟ้าระยองต้องการให้หน่วยงานราชการหรือเอกชนเข้ามาจัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำ โดยทางโรงงานเต็มใจที่จะจ่ายค่าติดตั้งมิเตอร์ ระบบส่งน้ำ และค่าบริการอื่น ๆ รวมไม่เกิน 8 บาทต่อลูกบาศก์เมตร และค่าชลประทานลูกบาศก์เมตรละ 8 บาท โดยจ่ายเป็นรายเดือน โดยวิธีโอนเงินผ่านบัญชีธนาคาร

ทัศนะที่ว่าต้องการให้หน่วยงานใดเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดหาแหล่งน้ำ ระบบส่งน้ำ และจัดเก็บค่าชลประทาน บริษัทเหล็กบูรพาอุตสาหกรรม จำกัด เห็นว่าหน่วยงานใดก็ได้เพราะเห็นว่าจะไม่ทำให้ราคาค่าน้ำแตกต่างกันมาก ส่วนโรงงานแยกก๊าซธรรมชาติระยอง และบริษัทเอเพ็คเคมีคอลเห็นว่าน่าจะเป็นกรมชลประทานเนื่องจากอาจทำให้ราคาน้ำดิบถูกลง และจะได้นำรายได้เข้ารัฐ สำหรับโรงงานผลิตไฟฟ้าระยองเห็นว่าควรเป็นบริษัทเอกชนเนื่องจากสามารถปฏิบัติงานได้คล่องตัวกว่ารัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ

ความเห็นเกี่ยวกับการนำค่าชลประทานที่จัดเก็บได้ไปใช้ประโยชน์ทางโรงงานหรือบริษัทเห็นว่า ทางหน่วยงานที่รับผิดชอบควรนำค่าชลประทานที่จัดเก็บได้ไปพัฒนาและบำรุงรักษาแหล่งน้ำให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ

2.6) การตระหนักถึงกฎหมายเกี่ยวกับค่าชลประทาน

ทัศนะทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการเรียกเก็บค่าชลประทานพบว่า บริษัทเหล็กบูรพาอุตสาหกรรม โรงงานแยกก๊าซธรรมชาติ ปตท. และโรงงานผลิตไฟฟ้าระยอง ไม่ทราบมาก่อนว่าค่าชลประทานที่จัดเก็บได้ตามกฎหมายนั้นต้องนำเข้ากองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน แต่บริษัทเอเพ็คเคมีคอล จำกัด ทราบเรื่องดังกล่าวมาก่อน และโรงงานหรือบริษัททั้งสามไม่ทราบมาก่อนว่าตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2518 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรสามารถออกกฎกระทรวงกำหนดทางน้ำเพื่อเรียกเก็บค่าชลประทานจากผู้ใช้น้ำนอกการเกษตรในอัตราลูกบาศก์เมตรละห้าสิบลิตรา และในภาคการเกษตรในอัตรา 5 บาทต่อไร่ โดยที่ทางโรงงานหรือบริษัททั้ง 4 เห็นว่าอัตราค่าชลประทานทั้ง 2 อัตราเป็นอัตราที่เหมาะสมแล้ว

3.) การประปา

จากการสัมภาษณ์ประปาโรงพยาบาลสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้น้ำ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน ดังนี้

การประปาโรงพยาบาลสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ตั้งอยู่นอกพื้นที่โครงการชลประทาน ชื่อน้ำในอัตราลูกบาศก์เมตรละ 5 บาท จาก บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) เพื่อใช้ในการผลิตน้ำประปาใช้ในโรงพยาบาล

3.1) ปริมาณการใช้น้ำ

ปริมาณการใช้น้ำของการประปาประมาณ 21,000 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน หรือประมาณ 0.252 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี เมื่อพิจารณาความต้องการใช้น้ำที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต ทางกรมประปาคาดว่าจะมีผู้ใช้เพิ่มขึ้น 520 ครั้วเรือน แต่กรมประปาอาจกำลังการผลิตเดิมน้ำเพียงพอจึงไม่มีแผนที่จะขยายกำลังการผลิต

ปัญหาเกี่ยวกับการใช้น้ำทางด้านปริมาณและคุณภาพน้ำ ทางกรมประปาให้คำตอบว่า ไม่มีปัญหาเรื่องปริมาณการใช้น้ำ มีน้ำใช้พอเพียงตลอดปี แต่จะมีปัญหาเรื่องคุณภาพน้ำเกี่ยวกับตะกอนของน้ำ ซึ่งกรมประปาให้ความสำคัญกับเรื่องของคุณภาพน้ำมาก เนื่องจากเป็นน้ำที่ใช้ในโรงพยาบาล

3.2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน

ในกรณีที่ถ้ามีหน่วยงานราชการหรือเอกชนจะเข้ามาจัดหาพัฒนาแหล่งน้ำหรือระบบส่งน้ำ หรือทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ ทางกรมประปาต้องการให้หน่วยงานดังกล่าวเข้ามาจัดหาและพัฒนาทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ โดยกรมประปาเต็มใจที่จะจ่ายค่าชลประทานในอัตราลูกบาศก์เมตรละ 5.50 บาท โดยการจ่ายเป็นรายเดือน ซึ่งหน่วยงานที่จะรับผิดชอบในการจ่ายคือ ฐานทัพเรือสัตหีบซึ่งเป็นผู้ดำเนินการรับผิดชอบ เมื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหน่วยงานที่น่าจะเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดหา น้ำ ระบบส่งน้ำ และจัดเก็บค่าชลประทาน ทางกรมประปาเห็นว่าควรเป็นบริษัทเอกชน เนื่องจากบริษัทเอกชนจะสามารถผลิตน้ำได้เพียงพอสม่ำเสมอ และมีคุณภาพดี โดยค่าชลประทานที่จัดเก็บได้ควรนำไปใช้ประโยชน์ในการซ่อมแซมและบำรุงรักษาแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ

3.3) การตระหนักถึงกฎหมายเกี่ยวกับค่าชลประทาน

การตระหนักถึงกฎหมายเกี่ยวกับค่าชลประทาน ทางกรมประปาไม่ทราบมาก่อนว่าค่าชลประทานที่จัดเก็บได้ตามกฎหมายนั้นต้องนำเข้ากองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน และตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2518 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรสามารถออกกฎกระทรวงกำหนดทางน้ำเพื่อเรียกเก็บค่าชลประทานจากผู้ใช้น้ำนอกการเกษตรในอัตราลูกบาศก์เมตรละห้าสิบลสตางค์ และในภาคการเกษตรในอัตรา 5 บาทต่อไร่ อย่างไรก็ตามทางการประปาเห็นว่าอัตราทั้งสองเป็นอัตราที่เหมาะสมแล้ว

13.2 บริษัท ไทยแทฟฟิด้า จำกัด

บริษัท ไทยแทฟฟิด้า จำกัด ตั้งอยู่นอกพื้นที่ของโครงการอ่างเก็บน้ำดอกกราย โดยอยู่ห่างจากแหล่งน้ำของโครงการอ่างเก็บน้ำดอกกรายเป็นระยะทาง 20 กิโลเมตร บริษัท ไทยแทฟฟิด้า จำกัด ตั้งอยู่นอกเขตนิคม/สวนอุตสาหกรรม ประกอบกิจการประเภททอผ้า มีจำนวนแรงงาน 1,200 คน และมูลค่าทรัพย์สิน 2,005,854,459 บาท

13.2.1 ปริมาณการใช้น้ำ

น้ำที่โรงงานใช้เป็นน้ำชลประทานที่ได้จากทางน้ำชลประทานของโครงการอ่างเก็บน้ำดอกกราย โดยทางบริษัทตั้งโรงสูบน้ำที่โครงการอ่างเก็บน้ำดอกกราย และวางระบบส่งจากโครงการอ่างเก็บน้ำดอกกรายมายังบริษัทเอง โดยเสียต้นทุนการสูบน้ำประมาณ 1.00 บาทต่อลูกบาศก์เมตร ปริมาณการใช้น้ำโดยรวมของบริษัทประมาณ 280,000 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน คิดเป็นค่าใช้จ่ายประมาณ 140,000 บาทต่อเดือน หรือ 1,600,000 บาทต่อปี ซึ่งคิดเป็นค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำต่อค่าใช้จ่ายทั้งหมดของโรงงานร้อยละ 1.08

บริษัท ไทยแทฟฟิด้า จำกัด ใช้น้ำดิบที่ได้จากทางน้ำชลประทานเพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิต 238,000 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน ใช้เพื่อการหล่อเย็น 28,000 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน และใช้เพื่อทำความสะอาด 14,000 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน โดยในอนาคตบริษัทมีแผนที่จะใช้น้ำเพื่อขั้นตอนในการผลิต 300,000 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน และมีแผนที่จะนำน้ำกลับมาใช้ใหม่ (recycle project) จำนวน 4,000 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน

13.2.2 การจ่ายค่าชลประทาน

ในการจ่ายค่าน้ำดิบที่ได้จากทางน้ำชลประทานหรือค่าชลประทาน โครงการชลประทานระยอง (โครงการอ่างเก็บน้ำดอกกรายอยู่ในความรับผิดชอบของโครงการชลประทานระยอง) จะส่งใบแจ้งปริมาณน้ำและค่าชลประทานมาให้ทางบริษัท หลังจากนั้นทางบริษัทจะจ่ายค่าชลประทานให้แก่ทางโครงการชลประทานระยองภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับใบแจ้งปริมาณน้ำ โดยทางบริษัทจ่ายเป็นเช็คเงินสดให้แก่ทางโครงการชลประทานระยอง ณ ที่ทำการโครงการ

ปัญหาในการใช้น้ำของทางบริษัท พบว่า โรงงานพบปัญหาเรื่องปริมาณน้ำในบางปี กล่าวคือ บางปีปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำต่ำมาก ทำให้ทางบริษัทต้องเปลี่ยนค่าใช้จ่ายในส่วน of ค่าไฟฟ้า นอกจากนี้บริษัทยังพบปัญหาในเรื่องของคุณภาพน้ำชลประทาน โดยคุณภาพน้ำชลประทานที่ได้จากอ่างเก็บน้ำดอกกรายไม่คงที่ ทำให้ยากต่อการปรับปรุงคุณภาพน้ำที่จะส่งเข้าสู่ขั้นตอนในการผลิต และส่งผลต่อความสม่ำเสมอในคุณภาพของสินค้า

13.2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าชลประทาน ในกรณีที่ ถ้ามีหน่วยงานราชการหรือเอกชนเข้ามาจัดหาพัฒนาเฉพาะแหล่งน้ำ ระบบส่งน้ำ หรือจัดหาและพัฒนาทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ แล้วทางบริษัทไม่ต้องการใช้น้ำที่ทางหน่วยงานราชการหรือเอกชนจัดหามาให้ และเมื่อสอบถามถึงการตระหนักเกี่ยวกับกฎหมายชลประทาน พบว่า ทางบริษัท ทราบมาก่อนว่าเงินค่าชลประทานที่จัดเก็บได้จะต้องนำเข้ากองทุนหมุนเวียนเพื่อการชลประทาน และทราบว่าตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2518 กรมชลประทานสามารถเรียกเก็บค่าชลประทานจากผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตรในอัตราลูกบาศก์เมตรละห้าสิบลสตางค์ และในภาคการเกษตรในอัตรา 5 บาทต่อไร่ โดยทางบริษัทเห็นว่าอัตราค่าชลประทานที่เรียกเก็บจากผู้ใช้น้ำทั้งสองประเภทเป็นอัตราที่เหมาะสมแล้ว

13.3 ความคิดเห็นของผู้ใช้น้ำนอกภาคการเกษตร

บริษัทไทยแทปฟิต้า จำกัด เสนอแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายในการพัฒนาแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำว่า ควรมีการแยกแหล่งน้ำสำหรับผู้ใช้น้ำประเภทต่าง ๆ ออกจากกันให้ชัดเจน โดยแยกตามวัตถุประสงค์ในการใช้น้ำ เช่น การใช้น้ำเพื่อการอุตสาหกรรม การใช้น้ำเพื่อการเกษตร และการใช้น้ำเพื่อกิจกรรมพิเศษ เป็นต้น นอกจากนี้ทางโครงการอ่างเก็บน้ำดอกกรายควรดูแลสภาพแวดล้อมของแหล่งน้ำให้สะอาดเพื่อไม่ให้มูลสัตว์ เศษใบไม้ สารเคมี และยาฆ่าแมลงปะปนลงในน้ำ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพน้ำ

บริษัท ระยองที่ดินอุตสาหกรรม จำกัด เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า รัฐบาลควรมีการเปิดเสรีให้ผู้บริการน้ำดิบเพิ่มขึ้นหรือเปิดโอกาสให้เอกชนขอซื้อน้ำดิบจากทางน้ำชลประทานของโครงการชลประทานโดยตรง

จากโรงงานหรือบริษัททั้ง 4 มีเพียง บริษัทเอเพ็คเคมีคอล จำกัด ที่เสนอความคิดเห็นว่า หากมีการเก็บค่าชลประทาน ค่าชลประทานที่เรียกเก็บจะต้องอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม ไม่หวังกำไรจากการเรียกเก็บค่าชลประทาน และระบบส่งน้ำและคุณภาพน้ำต้องสมบูรณ์ รวมทั้งปริมาณน้ำด้วย

ข้อมูลพื้นฐานของโครงการ

ชื่อโครงการ

อ่างเก็บน้ำเขื่อนคอกกราย

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

โครงการชลประทานระยอง

วัตถุประสงค์โครงการ

☒ การเพาะปลูก	☒ เลี้ยงสัตว์, ประมง	☐ การบูรณะสภาพที่ดิน
☒ อุปโภคบริโภค	☐ การคมนาคม	☒ การท่องเที่ยว
☐ ผลิกระแสไฟฟ้า	☒ ป้องกันอุทกภัย	
☒ อื่นๆ	โรงงานอุตสาหกรรม	

ที่ตั้ง	ชื่อหมู่บ้าน	a	หมู่ที่	a	ตำบล	แม่น้ำสู่
			อำเภอ	ปลวกแดง	จังหวัด	ระยอง

อาณาเขต			ละติจูด			ลองจิจูด			
ทิศเหนือ		ตำบล	a		อำเภอ		ปลวกแดง	จังหวัด	ระยอง
ทิศใต้		ตำบล	a		กิ่ง อ.		นิคมพัฒนา	จังหวัด	ระยอง
ทิศตะวันออก		ตำบล	a		อำเภอ		ปลวกแดง	จังหวัด	ระยอง
ทิศตะวันตก		กิ่ง อ.	นิคมพัฒนา		อำเภอ		ปลวกแดง	จังหวัด	ระยอง

สภาพพื้นที่โครงการ

พื้นที่โครงการ (ไร่)	1,200	จังหวัด	ระยอง	1,200	ไร่
พื้นที่ชลประทาน (ไร่)	1,200				ไร่

ลักษณะทิวทาง

☒ เขื่อนกักเก็บน้ำ

ค่าก่อสร้าง (ล้านบาท)

152.9

☒ เขื่อนดิน	☐ เขื่อนคอนกรีต
☐ หินทิ้งแกนดินเหนียว	

พื้นที่รับน้ำฝน (ตร.กม.)	-	ความจุที่ระดับสูงสุด (ล้าน ลบ.ม.)	82
พื้นที่อ่างเก็บน้ำ (ตร.กม.)	291	ความจุที่ระดับเก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)	71
ความกว้างสันเขื่อน (เมตร)	8	ความจุที่ระดับต่ำสุด (ล้าน ลบ.ม.)	3
ความกว้างฐานเขื่อน (เมตร)	135	ความสูงตัวเขื่อน (เมตร)	26.5
ความยาวเขื่อน (เมตร)	1,500		